

LITERATŪRA

MENAS

MOKSLAS

NR. 159

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS SKYRIUS

8 METAI

BUTKŲ JUZĖ

Tipingas žemaitis, nuoširdus kūrėjas, aktyvus kultūrininkas

Žemaičių žemė turi du Juzes, vienas tai vysk. Valančiaus sukurtasis Palangos Juzė, antrasis — tikrasis Juzė, Juozas Butkus, Butkų Juzė iš Pažvelsių kaimo, Kulių valsčiaus, Kretingos apskrities. Šiandien abu Juzės jau tik praicitės vardai, abu literatūros veikėjai, vienas sukurtas, kitas kūrėjas. Balandžio 22 d. suėjo 5 metai, kaip Klaipėdoje miręs ir Telšiuose palaidotas antrasis žemaičių Juzė, kuris, tikrai, jei šiaandien tebegyventų vyskupas Valančius, būtų jam žymia didesniu veikalu, nei Palangos Juzė.

Butkų Juzė gimė kuriais nors paskutiniiais devynioliktojo šimtmečio metais (nors vadindavomės vienmečiais, bet jo gimimo datos niekuomet neteko klausiti) iš visai neturtingų tėvų, vienas iš trijų užaugusių brolių ir vienos sesers. Jis buvo vienas iki šiol nė kieno dar netirtų fenomenų, kaip tai dėjosi, kad Lietuvai carinės Rusijos tebe gramzdinamai tamsoje ir varge vis labiau pradėjo atsirasti jaunuolių, nebe vien tik pasiturinčių ūkininkų, bet ir vargingų mažžemių ir trobelininkų tarpe, kurie iš pačios mažystės pradėjo rodyti nepaprastą troškimą eiti į mokslo.

Matyt, tai bus buvęs bendro tautinės sąmonės atgijimo vaisius. Kadangi ypač į žemaitiją labai dažnai atklysdavo iš Prūsų Lietuvos šventoji Kontrabanda — Aušra, vėliau Varpas ir Tėvyinės Sargas, kalendoriai ir dar vėliau ir kt. pasiskaitymų knygučių, kurios pasiekdavo ir tolimiausias pamokėms bakūzes. Tad tėvai, norėdami turėti savo namuose kas ir jiems taš knygučių — perskaitytų, pradėjo vaikams šiaip taip pramokytū bent paskaitytū. Pamenu iš savo jaunystės, kaip mane motinė, pati vos paslebizavodama, iš „Palangos Juzės“ ir „Istorijos apie kantriąją Aleną“ pramokė sudėlioti žodį. Greit pō to pradėjo pasiekti kaimo gilumą pirmasis Lietuvoje leidžiamas laikraštis, „Vilniaus žinios“, kurs jau rado sau naujų skaitytojų ką tik motinų pramokytų vaikų tarpe. Pamenu dar tą spaustuvės dažų kvapą, kuriuo aitariai atsidadė pirmasis gautas „V. Ž.“ numeris. Bet koks nusivylimas, kai pasirodė, kad mūsų „mokslo“ tam laikraščiui paskaityti, juo labiau jį suprasti, toli nepakako. Naujas akstinas, „pasivyti ir pralenkti!“ Nors pradžios mokyklose greit pradėjo dėstyti ir lietuvių kalbą, bet tai buvo vieni juokai, kaip rusai mokytojai, patys nemokėdami net paskaityti, „dėstė“ lietuvių vaikams lietuvių kalbą! Taigi ir Palangos Juzei savo motinos kalbos teko mokytis iš motinos, bet tai buvo viskas, ką motina ir tėvas įstengė duoti.

Kaip Butkų Juzė ryžosi vykdyti į Liepojų lankyti gimnaziją, pats kuo įmanydamas užsidirbdamas pragyvenimą, žinau tik iš to, kad bene 1912 metais gražų pavasarį jis atėjo į žemaičių Kalvariją, ką tik pėsčias parėjęs iš Liepojaus. Žemaičių Kalvarija tais metais buvo lyg koks šviesos žiburėlis, traukęs į save jaunimą net iš tolimesnių žemaitijos valsčių. Ten tais metais uoliai veikė Adomas Mikas, slapyvardžiu Adomas iš Rojaus, nenulstamas kaimo jaunimo švietėjas, knygų platintojas, teatrų bei gegužinių rengėjas ir bendrai didis kultūrininkas. Tuo metu mes rengėme „didelį teatrą“ Mikos tėvo jaujoje. Nepamenu net, ką vaidinome, tik pamenu kaip šiaandien įspūdi, kai mane Adomas supažindino su Butkų Juzė. Buvo jau aukštokas, gražus, šviesiais ilgais garbinuotais plaukais jaunuolis, apsiirėngęs mamytės austais rudais miliniais ir apsiavęs n a g i n ė m i s. (Naginės tai senovės žemaičių namie siūtas apavas, iš arklės odos, su virvelėmis, kurias dailiai apvyniodavo aplink autus iki pat kelių). Lyg pasiteisindamas, jis pasiaiškino pėsčias parėjęs iš Liepojos, kas reikė apie dvyliką rusiškų mylių iki Pažvelsio ir apie dar keturias mylias iki Kalvarijos.

Juzė pasirodė didelis teatro mėgėjas ir žaizlininkas, padėjo mums surengti suvaidinti spektaklį ir pravesiti gyvą gegužinę, kurios tuomet buvo labai madoje, su tautiniais žaizlais, dainomis ir būtinai „skraidančių paštū“. Nuo tų laikų mūsų pažintis ir draugystė nebeutrūko ir ištvėrė ištikima iki paskutinio pasimatymo.

Ir štai, kai kai kurių bendrų draugų paskatintas, „Parašyk, na gi buvotė amžini draugai“, bandau savo Kanados šiaurės džiunglėse aprūdijusią plunksną, pasirodo,

Butkus Juzė

stačiai nemoku... apie Butkų Juzė parašyti.

Mat, kad ir kilę iš gretimų parapijų, ir gyvenę bei dirbę kartais net vienoje įstaigoje ir ko ne viename kambaryje, mes nei vienas nei antras nepamėnė, kad vienas gali tekti antrojo nekrologas rašyti... Ačiū likimui, mūsų jaunystė prabėgo pačiais skaisčiausiais Lietuvos laisvės ryto metais, kada gyventi ir dirbti jaunai tėvynei buvo vienas entuziazmas. Nesvarbu, šiaandien batai ar naginės, o kai po pirmojo karo audros vėl pirmą kartą susitikome Vilniuje ir miegojome vienoje lovoje, o valgyti gaudavome truputį kruopų ir daug griežčių, džiaugsmui nebuvo galo. Anot Butkų Juzės,

Nors išalkę, nusiminę krentam plūtą saują,
Bet kai trunkiam sutartinę, net pasaulis klausos!

Tiesa, Butkų Juzė mėgdavo pasisakyti esąs „labai kairus“, būtent esąs socialrevoliucionierius, bet per visą gana ilgą gyvenimą nėra tekę su juo turėti nė vienos diskusijos partinėmis politinėmis temomis, tad turėjau įspūdį, kad visas tas jo „didis kairumas“ yra vien „mados“ dalykas, kaip ir jo mėgstami dėvėti platūs poetiški kaklaryšiai.

Juzė ne tiek rašė, kiek gyveno tikrą poetą gyvenimą. Gražiai nuaukęs, švariai apsiirėngęs, lėto, malonaus būdo, kalbą tik žemaitiška farne truputį per nosį, dažniausiai tylus, bet kai ką pasakys, kad ir rimta mina, bet tokia intonacija, kad būtinai turi šypsotis, tad buvo labai populiarus ir mėgiamas ir vyrų ir moterų, ir vaikų ir jaunimo. Jis savo išgalėmis baigė ne tik gimnaziją, bet ir Jenos universitetą Vokietijoje, bet, kaip sakoma, karjeros nepadarė, bent ta prasme, kaip ją padarydavo kiti jo vienlaikiai, baigę aukštus mokslus. Tiesa, jis buvo mokytojas Tauragės komercinėje gimnazijoje ir Klaipėdos lietuvių gimnazijoje, o pirmosios sovietų okupacijos metu Prienu gimnazijoje. Šią paskutinę noriu ypatingai pabrėžti, nes ji susieta su faktu, kad šiaandien esu čia, šiaups, o ne kur prie Vorkslas ar anapus amžinybės.

1941 m. birželio baissiosiomis dienomis gyvenome Kaune, užmiesty. Siaubas dėl gatvėse vykstančių scenų ir paralyzuojantis jautimas, kad bet kurią valandą sustos prie tavo buto vienas tų sunkvežimių sus durtuvais švytuojančiais enkavedistais. Kad kaip nors pabėgus į šventąją žemaitiją, rodos, ten vienintelis išsigelbėjimas. Bet kaip? Vaikai mažyčiai, viena dar nepilnų metų, kraustomės ir vėl išsikraustome. Rankos svyra, baissi apatija. Nežinia net, ar dar traukiniai eina, ar ir kaip iki stoties nusi-gauti, nesulimtiems. Staiga pabeldžia į duris ir, nesulaukdamas atsakymo, įeina... Butkų Juzė! Juzelė, išgelbėjimas. Pats išbalęs, mirtinai nusigandęs, „Bėkite, aš padėsiu!“ Mes krautis, kas būtiniausia, jis aplinkiniu keliu į stotį patirti. Ir ilgai netrukus grįžta ir su geležinkelio biletais ir pa-

PABALTĖS DRAUGAMS

Ziedais gražiausiais išdabinti sodai,
Ziedais, kurie taip sielai artimi.
Gyvent bus miela, drąsu, nenuobodu,
Kai sesėms broliams būsim širdimi.

Su ta mintim atėjom į pasaulį, —
Į Laisvę skinti kelio per vargus.
Kartu žygiuojant laimins mus ir saulė,
o virš galvų tik blaivius švies dangus.
Sugniūs tuoj šmėklos ir visi pavojai
nuo mūsų žingsnio bendro ir drąsaus!
Ir pilkšermėgiai žemės mūs artojai,
pažinę Laisvę, nebvergaus.

Gyvent taip miela, drąsu, nenuobodu.
Mes jums, jūs mūsų sielai artimi.
Patsai likimas mums aiškiausiai rodo,
kad sesėms broliams esam širdimi.

ŽEMAIČIŲ ŽEMEI

Kad laime įstengtum žygdėti —
krauju tave laistau krūtinės;
keliai kad būt tavo žvaigždėti —
negaila buities akmeninės.

Jei žemėje dargana siaučia
ir žiaurus aplanko ją vėjai,
mūs brolių belieka vien griaučiai —
neliūskime, brangūs arėjai!
Paskelbėm pasauliui teisingą
mes savąją degančią valią! —
Juk mūsų krūtinės nestinga
drąsos nugalėti nevalią.

Mylėkime savąją šalį,
kas vargstančių verksmą tik girdi.
Kas žemei teisingas, tas gali
už žmones prarasti net širdį.

MIRTIS

Spėkos sunyko, pavyto gėlės,
Nebešėiti iš prakartėlės
Vargo arėjui...

Ūkanos renkas, pradeda lyti —
Laikas apleisti ašarų sričių, —
Tapt draugu vėjui.

Skurdo keleiviu kelionės galą
Nebeapsiekti, kai kraujas šala,
širdį vos plaka...

Sudie, pasauli — ašarų broli,
Veržkis in laisvę, žvelki in tolių —
Raski sau taką!

Eidams in karstą išvydau gėlę
Meilės kledėsių —
Glausiusios prie josios — beif valandėlę
Dar pasisėsiu...

Klosiu arėjim lygų aš kelių
Iš beržų, uosių, —
Tave pamėgau, vargo šalele.
Tau ir dainuosiu.

ŽEMAITIŲ STIPRYBE

Keikveina tauta nu tautuos
Nasunku yr' atskerte,
Nes keikveina gal vesaduos
Ves kon nors pasigerte.

Kas svieta šiek teik regiejės
Er gazieta yr' skaites,
Tas jau nasyki girdiejės,
Kon yr' tekras žemaitis.

Garsus ons yr' linksnumu,
Nanulūstontis niekada,
Garsus er kerštingumu,
Je kas užgava anon kada.

Ar yr, nalaime, ar bieda,
Ons sau ramiausias vesada,
Linksma dainiou ar geid,
Naverks, narauduos niekada.

samdytu taksi. Nepasitraukė, kol atsidūrėme vagone. „Mano artimiausią draugą — gimnazijos direktorių vakar išvežė, mano eilė šiaandien, tai pabėgau. Trauksiu į žemaitiją, jei gyvi liksime, susitikime“, pasakė.

Girdėti plepių sakant, Juzė buvus „komunistuojančio“ ar net daugiau. Plepiai. Kiek jis buvo tautininkas, tiek jis buvo komunistas. Kad bolševikmečio pradžioje lipo ant bakos ir šnekėjo apie „darbo artoją“, tai jis nieko daugiau nepasakė, ką jau buvo parašęs savo eilėraščiuose, o juose jis tik ir yra darbo artojas dainius ir ištikimas kaimo vaikas. Tiesa, prie tautininkų jis pasėdėjo ir Varnių koncentracijos stovykloje ir Tauragės ir net Bajorų kalėj-

Je kumet melstys rek,
Puoterius ons pel kap iš maiša.
Ont kuo supyka, ton keik,
Su jodu purvu sumaiša.

Garsus yr' širdingumu,
Pastebietina narsybe,
Tikru Dieva baimingumu
Er stebuklinga tvirtybe.

Vesokių pasaku šimta,
Aple žemaitių stiprybe.
Er tas na kokei jouka,
Ale tikra tikriausė teisybe.
Diel geresne supratema
Nurodysiu tamstoms trumpa
Trejeta tik atsitikemu,
Bet žingeidingu laba:

Syki žemaitis važiava
Dainioudams kap paprasta.
Tik kažin kap su vežimu į rava
šlėmšt — kap mata.

Trakšt — kažin kas sutraškije.
Vo ons vežema pastatė,
Aplink edams apveizieje,
Vo kas nulūža — nemate.

Namatydams nieka nauje,
išsieda er važiou.
Veiz — pelns bats krauje,
Par blauzda nulaužta koje.

Tumet žmogelis suprata,
Kas ten griovie sutraškije,
Er nusimovoes sau bata,
Skvernu krauje šlūstinieje.

Paskou su šiaudas aprėša,
Su virvgaliu apvynioje,
šmakšt — į bata įkeša
Vaižioudams er viel dainiou.

Ciguonos gyries syki mates,
Kap anuo šuogeris kitaduos
Par gire, kakta išstates,
Tris myles bieges ba galvuos.

Žemaitis krevom akim
I ciguona tik veizije,
Pasiklause, pasiklause,
Keikti ciguona pradijeje:

„Ek tu, išnara gyvates,
žmonis tik apgaidinieji:
Niekas dar tuoke niera mates,
Kas ba galvuos biekt galijeje.

Er dar par gire — malagyste.
Ba galvuos ar gal matyl?
Būt galiejes er paklyst,
Er akis išsibadyt

Druoze ciguonou į žonda
Tep, kad ausis anam ūze.
Paskou dar muove į spronda:
„Namelouk“, sako, „rupužel!“

Tris myles bieks, mat, ba galvuos,
Matydams natikietio
Nors ant lyglauke iš biedos pusmyle
Er aš pats galietio.

Syki vo kap atsitekta
žmonis kokei ten naduori
žemaiti giro suteka,
Jeme vargša er pakuore.

Pakarts špardies tris deinas
Er tris naktis nabagelis
Ont gala veins žmogus rades
Nuleda anon nu virveles.

Nulest atsidūksije.
Er nie žuode nesaka.
Ronkoms kakla čiupinieje,
Atsipūtes šep prašneka:

„Nebes, pakart norijeje.
Iškybuojau čia tris deinas.
Nepaprates — apkyrieje,
Jiest nores, ilgū, veins.

Vo tos musiele, gyvates,
Iš kur anou teik atsirada —
Kap gyvs esu nabuvau mates.
Lyg yloms kojės bada.

Je dar tris deinas iš eilies
Bet kentiete prisijeje,
Sunku būt daturiete,
Pastepete būt reikijeje.”

me, o prie bolševikų nesėdėjo. Bet dėl to Butkų Juzės negalima kaltinti tuo, kuo jis nebuvo, lygiai kaip negalima kaltinti Dr. Pajaujo ar Jono Bildušo, kuriuos tie patys tautininkai buvo net mirtimi nuteisę, arba tų suvalkiečių ūkininkų...

Bolševikai tuo atžvilgiu pasirodė gudresni už tautininkus. Kam skubėti kaltinti arba likviduoti žmogų, kurs yra nekenksmingas, ir iš kurio yra vilties ką nors išspausti. O bolševikai „vertina“ rašytojus. Ar Putinas, Žukauskas Vieniulis, Tilvytis ir eilė kitų buvusių gabių rašytojų šiaandien neprievertauja savo sielas, verčiami „kūrti“ liaupšinimus Lietuvos budeliams? Ir kai kurie jų net yra patenkinę savo ponus. Matyt, ir Butkų Juzė buvo, pagaliau, pristatė „gar-

binti tarybinę santvarką“, bet gavo skaudžiai nusivilti. Nes, kaip bolševikų „Vilnius“ rašo, antrosios okupacijos metu buvęs išleistas B. Juzės parašytas veikalas „Žiemkenčiai pavasarį“, bet esą „diskusijų metu Vilniuje buvo iškelto stambios politinės klaidos ir žemas meninis pjesės lygis“. Autorius esą silpnai pažįsta tarybinių pogrindžio kovotojų, atkakliai kovojuusių prieš vokiečius ir patsidavėlius lietuvius, veikalą. „Autorius šią knygą subanalino, sumenkino. Be to, kova su buožėmis atvaizduota klaidingai“. Kritikai radę ir įvairių kitų priekaištų.

Po tokių „įvertinimų“ sprendimas yra gatavas — anksčiau ar kiek vėliau, likvidacija, o jei fiziškai dar pajėgus, lėta mirtis vergu stovykloje už Uralo. Bet Juzelė ir čia juos apgavo — jis mirė savo mirtimi ir tik dėl to šiaandien gali išlėsti savo numylėtoje žemelėje, gimtoje šalėjeje.

Jo veikalai raštai liko šie:

- 1. Kalėdų vakaras, Petrapilis, 1917 m.
- 2. Žemės liepsna, Berlynas, 1920 m.
- 3. Verkiančios rožės, Leipcigas, 1921 m.
- 4. Paparčio žiedas, Tilžė, 1923 m.
- 5. Audronė, šiauliai, 1927/8 m. „Kultūra“
- 6. Darbas ir prakaitas, Ryga, 1928 m.

Liko neatspausta „Bernai ir mergos“ ir ilgoka eiliuota humoreska žemaičių farne „Žemaitių stiprybė“, kurią pats autorius mėgdavo deklamuoti įvairiuose vakaruose ir visuomet sukeldavo publikos gardų juoką, už ką ji atsidėkodavo smarkiais aplodismentais.

Teatras ir žurnalistika buvo Butkų Juzės mėgiamiausieji dalykai, žinoma, ir pozicija. Kiek jis yra suruošęs spektaklių ir literatūros vakarų, pradėdam dar prieškariniais laikais kaimų klotimuose, baigiant Telšių žemaičių Teatro įsteigimu, kuriam Butkų Juzė daug prisidėjo ir kurio paskutinį laiką buvo net direktorius. Jis nuolat bendradarbiavo bent keliuose laikraščiuose iškart, t. a. „Klaipėdos žinios“ ir „Lietuvos Keleivysje“, „Lietuvos žinios“ ir „Kultūroje“ bei „žemaityje“. Klaipėdoje redagavo „Darbininkų Balsą“, o vėliau Kretingoje leido kurį laiką net savo „Savaite“. Jis turty nei karjeris nesiekė ir tų dalykų neturėjo, atrodė visuomet savo likimu patenkintas. Palangoje keletą metų vertėsi net vien iš savo įsisteigto spaulos kiosko, vėliau buvo Palangos skaityklos vedėju. Suprantama, kad tai labai neribėtos verslai, bet niekas negirdėjo, kad a.a. Juzė būtų nusiskundęs ar ką iš ko skolingas. Pats tai yra paskutinio savo skatiku su bėdoje atsidūrusiu draugu dalinšis, o jo butelis ir stalias, kur begyventų, buvo atviras ir patiestas: alkaną papenėti, pakeleivį priglausti — tai buvo Juzės nerašytas credo, kad ir paskutinė duonos riekė tai būtų, bet svečias to jokiu būdu neturėjo pastebėti!

Vėlonius yra buvęs nemažai svetimos šalyse, pirmojo karo metu Rusijoje, vėliau Vokietijoje ir pusantrų metų Amerikoje, bet „neprijogio“ ir grįžo. Tikiu, rasis buv. senų draugų, kurie mokės tiksliau aprašyti Butkų Juzės gyvenimo kelius.

Esu tikras, kad visi kas Butkų Juzė pažinojo (draugų jis turėjo daug, priešų, kiek žinau — nė vieno) sutiks, kad tai buvo taurus lietuvis, nuoširdus žmogus, tipingas žemaitis, artimą mylintis ir visiems mielai patarnaujantis, lėtas, geras, be ambicijos (išdidumo), švelnios sielos ir kuklaus būdo. Jis yra atidavęs ką skolingas (redde ut debes) tėvynei, kad ir ne kardū ar krauju, bet savo karšta poeto meile ir jausminga daina bei ilgaus vaisingais kultūrinio humanistinio veikimo metais.

Kažin, bent mes jo vienmečiai, kurie net šiaups Atlanto atsidūrėme, ar tik ranką ant širdies padėję nesutiksime, kad jis už mus visus daug laimingesnis: jis vis tik išlaviravo, galėjęs numirti ir amžinai išlėsti savo apdainuotoje numylėtoje gimtoje žemelėje, likęs jai ištikimas iki mirties.

Klaipėdos Juzė

Rytoj paskaita apie B. Juzė

Rytoj Lietuvių Auditorijoje Chicagos Lietuvių Literatūros Draugija minės poeto Butkų Juzės penkerių metų mirties sukaktį. Platsni pranešimai apie šį minėjimą skaitytojas ras kitoje šio laikraščio vietoje. Šiaandien spausdiname KLAIPĖDOS JUZĖS straipsnį apie poetą. KLAIPĖDOS JUZĖ yra žinomas lietuvių visuomenės veikėjas ir laikraštiniško slapyvardis. Jis nepasirašo savo vardu, kad nepakenktų Lietuvoje likusiems giminičiams. Kiti darbai apie poetą bus išspausdinti sekančiuose numeriuose.

L. RED.

KIEK LIETUVOJ BELIKO LIETUVIŲ

"The Eastern Quarterly" (Vol. IV. N. 3) įsidiejo lenko J. Poniatovskio straipsnį apie Centro ir Rytų Europos vad. Intermarium kraštų gyventojų skaičių, kuris 16-oj valstybių 1939 m. rugsėjo 1 d. siekė 152.3 mil. 837,400 kv. mylių plote, 1950 m. gale vidutiniškai turėjo siekti 167-170 milijonų, nes jų 2/5 (58 mil. iš 152) yra įtraukti į "intermarium Sovietų teritorijos dalį", todėl jų tikslia statistika sunku gauti. Tas 16 projektuojamo Intermarium valstybių sudaro: Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Ukraina, Gudija (Bohemija), Slovakija, Karpatų Rutenija, Vengrija, Rumunija, Bulgarija, Jugoslavija, Albanija, Graikija.

Mums įdomūs paskelbtieji domenys, kiek jie byloja apie lietuvius. Autorius, imdamas 1939 .9. 1. statusą, pažymi, kad tuometinė Lietuvos teritorijoje buvusių gyventojų skaičius 1950 m. pabaigoj liko tas pats — 2,572,000, tik pasikeitė jų etnis sąstata, būtent: grynų lietuvių skaičius iš 2,060,000 sumažėjo 530,000, ir jų beliko vos 1,530,000; žydų skaičius iš 180,000 sumažėjo iki 10,000, lenkų iš 150,000 į 110,000, vokiečių, kurių buvo 140,000, dabar visai nieko nebelikę, iš latvių buvusių 8,000 beliko vos 1,000, o rusų ir kt. prie pašalios grupės priskiriamų gyventojų skaičius iš 34,000 padidėjo 887,000 ir siekia 921,000. Prieš karą Latvijoje ir Estijoje vyravo moterys, bet dabar jau ir Lietuvoj sutikti jauną vyrą yra retenybė. Padėtis šiuo atžvilgiu esan-

ti geresnė nebent Gudijų. Autorius sakosi tuos duomenis suvedęs taip pat naudodamasis lietuviškais šaltiniais.

Prof. K. Pakšta, svarstydamas Lietuvos sienų, ploto ir populiacijos problemas, pueritais metais paskelbė šiuos duomenis:

1) 1920-24 m. tarptautinėmis sutartimis nustatytas Lietuvos plotas siekė 88,111 kvadratinį kilometrą.

2) 1920 m. spalio mėnesį (lenkams atėmus Vilnių) — 55,670 kv. km.

3) 1939 m. kovo 22 d. (be Klaipėdos krašto) — 62,249.

4) 1939 m. spalio 10 d. su gauta Vilniaus krašto dalele (6,880) — 59,602 kv. km.

5) 1940 m. rugpjūčio 3 d., Sov. Gudijos atstovams pasiūlius, gražinta 3 sklypai (2,647) su švenčionimis, Dieveniškiai ir Druskininkais, — 62,249.

6) 1941 m. vokiečiai atėmė Dieveniškiai ir Druskininkus, o pridėjo Ašmenos ir Svyrių apskritys — 67,199 kv. km.

7) 1944-45 m. sugrįžę rusai atėmė Ašmeną ir Svyrius, bet gražino Klaipėdos kraštą — 65,197 kv. km.

8) 1945 m. Potsdamo konferencijos atskirta Maž. Lietuva su Karaliaučumi (15,850), pasiryžus padidinti Sov. Lietuvą — 81,047.

9) Taigi, visų sutarčių atribota etnografinė Lietuva su Gudijai laikinai prijungta dalimi (18,303 kv. km.), bet be Suvalkų trikampio — 99,350 (arba 38,363 kv. mylios). Tuo būdu Sov. Lietuvos 65,197 kv. km. plote esama 3,238,000 gyventojų (vidutinis tankumas — 50),

Žvejų pranešimai gegužės mėnesį

Ši mėnesį žvejai lankysis ir pateiks pranešimus specialiai rengiamuose mitinguose šiose vietovėse:

Elizabeth, N. J. — geg. mėn. 10 d., šeštadienį.

New York, N. Y. — geg. mėn. 11 d., sekmadienį.

Norwood, Mass. — geg. mėn. 16 d., penktadienį.

Brockton, Mass. — geg. mėn. 17 d., šeštadienį.

Boston, Mass. — geg. mėn. 18 d., sekmadienį.

Lawrence, Mass. — geg. mėn. 24 d., šeštadienį.

Worcester, Mass. — geg. mėn. 25 d., sekmadienį.

Hartford, Conn. — geg. mėn. 30 d., penktadienį.

New Britain, Conn. — geg. mėn. 31 d., šeštadienį.

Elizabeth, N. J.

Išgarsime žvejus

Į mūsų koloniją gegužės m. 10 d., šeštadienį, atvyksta ALT atstovo lydimi, 3 neseniai iš Lietuvos pabėgę žvejai. Ta proga lietuvių parapijos (Šv. Petro ir Povilo) salėje (216 Ripley Place) šaukiamas viešas lietuvių mitingas, kuriame svečiai padarys įdomius pranešimus apie gyvenimą šiandieninėje Lietuvoje. Žvejai taip pat atsakins į susirinkusių klausimus. Mitingo pradžia 7 val. vak.

Elizabeth lietuviai kviečiami ir ypatingos progos nepraleisti ir atsilankyti.

Gudijai priskirtoj 18,303 kv. km. dalyje 862,000 (vid. tankumas — 37), Maž. Lietuvoj su 15,800 plotu ca 1 mil. gyventojų (tankumas — 64). ELTA

Lietuviškasis alus Chicagoje

Paskutiniojo karo metu, antru kart azijatų ordams užplūstant mūsų tėvynę Lietuvą, daugelis lietuvių, gelbėdami savo gyvybes nuo komunistiško šūvio pakaušim, apledo tėviškes, palikdami savo mielą, priaugtą, brangią tėvynę, bėgo vakaruosna, nors ir ne pas miela dėdė, bet tikėdami eisiant prie galo naujosios Europos "kūrėją" Adolfą. Ir žmonės čia atsidūrė palikę ne tik tėvynę, bet ir visą, ką jie turėjo: namus, sodybas, daugelį vairių prekybų ir fabriky.

Tremties dienomis Vokietijoje sunku ir beveik neįmanoma buvo pradėti kurti vėl viską iš naujo, nors vairių sričių specialistų buvo daugiau negu pakankamai. O prasidėjus emigracijai ir iškeliavus svetimuosna kraštuosna, žmonės pradėjo, jei ne pavieniui, tai sudarę kooperacinius pagrindais bendroves, kurti vėl naują gyvenimą ir stengtis gyventi ne vien tik iš fabriky išlieto prakaito.

Didelė lietuvių įmonė

Vienas iš tokių pavyzdžių, gal būt, pats didžiausias pasulyje lietuvių tremtinys tarpe, yra įkūrimas netoli Chicagos, Thornton'e, Ill., "White Bear" Brewing Co.

Daugeliui yra įdomu žinoti, kas tie pionieriai, kurie ėmėsi tokio didelio ir rizikingo darbo, sudėdami tik per keletą metų sutauptus centus, dolerius, simtines ir naujostaus pinigus. Viso to "spiritus movens" — tai Idefentas Šadauskas — komp. prezidentas, aklas iš penkių brolių savininkų garsiojo Mažeikių alaus bravoro Lietuvoje. Žmogus vidutinio amžiaus, turįs panašumo į lietuviškąjį žydelį linų "kupčią", kuris, nežūrėdamas nei lietaus, nei šalčio ir nei karščio, bekurioje lietuviškojo kelio kryžkelėje stovėjo valandomis ir "kupčiavo", sudarydamas sau ir šeimai geras gyvenimo sąlygas. Būdamas geras alaus gamybos organizatorius, jis ir ėmėsi čia to darbo, kuris neabejotinai yra sėkmingas ir artimiausiu laiku pasirodys jo vaisiai — tikras lietuviškasis pilzeno alus.

Kiti įmonės vadovai

O to lietuviškojo alaus gamybos širdis — tai inžinierius Jonas Vilutis, baigęs mokslus Čekoslovakijoje, atlikęs eilės metų praktišką pasaulinio garso Pilzeno alaus bravoro, ilgametis Gubernijos bravoro (Šiauliuose) vyr. meisteris. Jo skoniui ir pilzeno alų recepta's ir gims pirmasis lietuviškasis alus tremtyje. Tai taktos žmogus, aukštos inteligencijos, nors ir rūgštokos pirmo žvilgsniu išvaizdos, bet labai simpatiškas, pr. menas darbo metu gana stamboką Lietuvos ūkininką. Tai kompanijos viceprezidentas ir vyr. meisteris.

Kitiems svarbiems kompanijos reikalams tvarkyti yra išrinktas viceprezidentu amerikietis lietuvis Gediminas Zuris, žmogus turįs patyrimo ir noro išjungti į šį milžinišką, lietuvišką biznį. Šioj kompanijoj sutiksime ir vieną buvusį Lietuvos kariuomenės majorą — tai Kazys Jasėnas. Žmogus taktiškas, nesvaidąs žodžių be reikalo, visuomet atrodo, tik dešimtį kartų apgalvojęs, duos atsakymą į klausimą.

Kaip ir kiekvienoje kompanijoje, taip ir čia sutiksime sekretorių — tai Algirdas Gruzdis. Vyras nepaprasto ūgio, visiems imponuojąs, visuomet besišypsąs ir visuomet bet kam su komplimentu lūpose, amžinai, žiemą ir vasarą, su paltu ar be, nešiojąs baltą pakelį.

Šie penki žmonės cementuoja visą kompaniją — jie sudaro kompanijos valdybą.

Specialistai

Iš dirbančiųjų kompanijoje specialistų pažymėtini: Anicetas Šadauskas, prezidento brolis, turįs ilgametę darbo praktiką nuosavame Mažeikių alaus bravore. Amžinai besirūpinąs bravoro remonto darbus, daugiau būgte bėgdamas, negu žingsniuodamas; Petryla — buvęs Gubernijos bravoro mechanikas — tikras mašinų vilkas specialistas; Ant. Galminas — amžinai sergąs biznį liga, Lietuvoj buvęs miško medžiagos bižnierių ir, jeigu nebūtų savo gyvenime visuomet buvęs įsikabinęs į biznį, tai gal jau prieš keletą dešimt metų būtų buvęs palaidotas.

Akcininkai

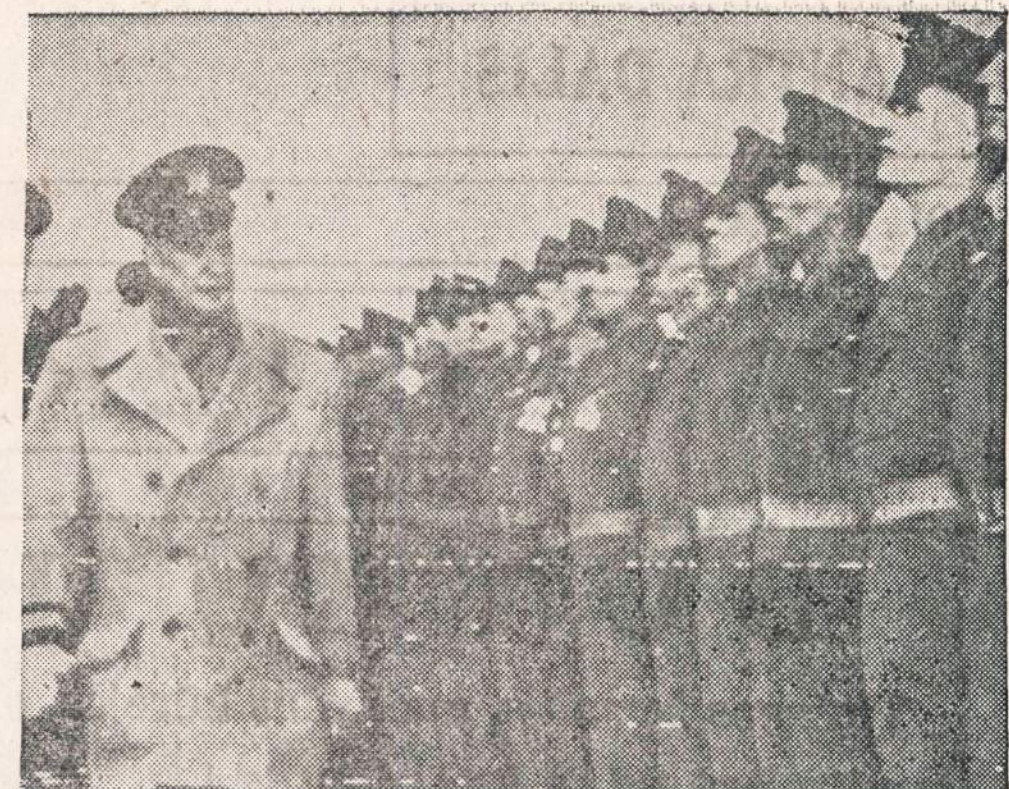
Iš nedirbančiųjų bravore, bet didelį kiekį akcijų įsigijusių pamintini yra: Juozas Gorb, Don Kuraitis, Stasys Šimkūnas, Gilius ir daugel kitų amerikiečių lietuvių ir naujųjų ateivių, kuriuos čia suminėti yra neįmanoma.

Šiems pionieriams, kurie ėmėsi tokio didelio darbo, ypatingai tos bendrovės prezidentui I. Šadauskui, kuris su tokiu žemaišku atkaklumu kuria šią bendrovę ir ją jau įgyvendino, linkėtina sėkmės, o lietuviškajai Chicagos visuomenei bus džiugu įvairiomis progomis vaišintis lietuvišku pilzeno alumi, kuris pasirodys rinkoje pirmomis gegužės mėnesio dienomis.

Koks bus alus

Pagal vyr. meisterio inž. Vilučio pareiškimą alus gaminamas iš gryną miežių savyklos, importuotų apynių, žodžiu, be jokių pašalinių priemaisių, pilzeno alaus skonio. Būsiąs stipresnis už importuotąjį Bavarijos alų.

—Tikiu, — išsitarė inž. Vilutis kartą, — kad aš padarysiu

Gen. Dwight D. Eisenhower stebi britų grenadierų paradą Bueckenburge, Vokietijoje. Tai lyg jo atsisveikinimas, nes birželio 1 dieną generolas apleidžia Europą.

tai, kai Pilzenas duoda, ir kad Mums belieka turėti dar naujieji ateiviai žino tą skoni, letą dienų kantrybės, ir galėsime įsitikinti aukšta kokybe puotojančio lietuviškojo pilzeno alaus. Ant. Virk.

LEGS CAN LOOK PRETTY EVEN WITH VARICOSE VEINS

Our Bauer & Black Elastic Stockings are practically invisible under regular hose. Authentic fashioning, 2-way stretch, withstand repeated launderings. Try them today for comfortable relief from pain of surface varicose veins.

BAUER & BLACK ELASTIC STOCKINGS

\$10.00 pr. Full Length or Knee Hose for Men and Women

SMALL MEDIUM LARGE
CHECK SIZE NEEDED.
WE WILL PAY POSTAGE.

Paul Surgical Company
6161 So. Kedzie Ave. Chicago, Ill.

WATCH FOR GRAND OPENING JUNE 5-6-7

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new Hoover Duster for your old cleaner* . . .

Yes, for a limited time, we will give you one of these famous household appliances in exchange for your old cleaner when you buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover Duster. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've ever wanted in an iron. Koolzone handle fits the hand without gripping; Pancake Dial is easy to set and read—no more scorched fingers! Actually fun to use!

\$13.95 Value!

This wonder-working little hand vacuum cleaner is ideal for stairs, furniture, automobile interiors, clothing... makes quick work of hundreds of cleaning jobs. Lightweight; long cord; easy-grip handle; brush in nozzle.

\$27.95 Value!

The newest Hoover Triple-Action Cleaner Model 29 beats, as it sweeps, as it cleans. Famous for preserving rugs, furnishings, color cleaning. \$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter Gitter" nozzle, controlled suction that gets more dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector clicks out dirt: YOUR HANDS NEVER TOUCH DIRT! \$88.95 complete with tools.

HOVER Come in or phone us today about this sensational trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

20-YEAR WRITTEN GUARANTEE • AMERICAN-MADE BY AMERICAN CRAFTSMEN
GROSS KRAUST TRADE - IN ALLOWANCE! LOW DOWN PAYMENT! EASY TERMS!

ARBET'S Inc.
2442 West 47th Street Virginia 7-0700
1746 West 47th Street Virginia 7-3377
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

LIBERAL ALLOWANCE For Your Present Refrigerator

TRADE NOW!

BE FREE... with a Westinghouse **FROST-FREE***

NO DEFROSTING TO DO... EVER

Come in, let us show you the one refrigerator that actually measures frost build-up, then automatically defrosts so fast frozen foods stay frozen... disposes of the frost water automatically, too!

Ask us how much your present refrigerator is worth in trade on the world's finest completely automatic refrigerator—Westinghouse FROST-FREE!

YOUR TRADE-IN MAY COVER DOWN PAYMENT! 18 MONTHS ON BALANCE

Model DFD-104

... of course, it's electric!

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 WEST 51st STREET HEMLOCK 4-7095
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

LIETUVOJ GENOCIDAS STIPRĖJA

Vertas platesnio dėmesio The Eastern Quarterly š. m. sausio - balandžio mėnesį (Vol. V., N. 1-2) įdėtas Pr. Rupeikos išsamus straipsnis apie vis stiprėjantį Pabaltijo tautų genocidą, kur daugiausia duomenų duota apie Lietuvą. Straipsny pažymima, jog Sovietai, okupavę Pabaltijo valstybes kariniais sumetimais, kad tuo būdu susidarytų geresnę bazę pulti Vakarams, jau per pirmąją okupaciją buvo pasiryžę deportuoti ir sunaikinti apie 10% visų Pabaltijo gyventojų. Dabar tas Pabaltijy turimas užnugaris strateginiams reikalams dar daugiau išnaudojamas.

Estijos įruoštos karo laivyno ir oro bazės turi dengti Leningrado sritį ir drauge tarnauti puolamiesiems tikslams. Estų Hiemos, Saaremos ir kt. salose jau yra įruošta visa eilė ir tebe ruošiamas naujų raketinių ginklų bazių, nukreiptų į Švediją, Daniją ir net britų salas. Pati Estų ir Latvijų teritorija, priklausanti vidurinei raketinių ginklų zonai, yra paruošties postovis prieš Šiaurę ir Vakarus. Į šitą karo laivyno ir raketinių bazių žiedą yra įtraukta Ryga, Ventspilis, Liepoja, Palanga ir Klaipėda, kurios gauna remti Rytų Prūsų ir Lenkijos karo laivyno bazes su V švedinių šaudyklomis, puolamosiomis vėlimis, torpediniais laivais ir kt. Be tranzito reikalams skiriamų aerodromų, Lietuvoj ir Latvijoje, — rašo minimasis anglų žurnalas, — yra apie 14 visai moderniški įtaisytų karinių aerodromų su požeminiais angariais etc. Šitie aerodromai statomi ir plečiami ruože Kaunas - Įsrutis - Mažeikiai - Klaipėda ir yra skirti tolimo skridimo sunkiesiems bombonešiams, kurių uždavinsy karo atvejų bus pulti Skandinaviją, Vak. Vokietiją, Prancūziją ir Britų salas. Taigi, Pabaltijo kraštai sudaro strateginiu atžvilgiu pirmos rūšies užnagarį ir tranzitinę sritį, o pirmąsias fronto linijas įeina kaip karo laivyno, V ginklų ir bombonešių bazės. Tuo būdu dėl šių priežasčių Pabaltijo tautoms būti nušluotoms nuo žemės paviršiaus pavojus dar daugiau padidėja.

O tas tautžudybės procesas, pradėtas per 1-ją okupaciją, dabar varomas su dar didesniu intensyvumu. Sovietų smegenys, jų Polit. Biuras, yra sudaręs savą specialią sistemą, kaip užimtieji kraštai turi būti suvirškinti ir per numatytąjį laikotarpį susovietinti. Tai paprastai atliekama trimis tarpniais: 1. Per pirmąjį išsiskingiamasi dangstyti visokiais kolaborantais, "specialistais" etc, kol su laiku paaiškėja tikrasis bolševizmo veidas. 2. Per antrąjį prasideda plataus masto valymai, senų institucijų "išrovimas su šaknimis", o komunistai visą viešąjį gyvenimą paima visiškai savo kontrolėn. Dabar jau areštuojami net ir buvusieji ankstesni "bendradarbiai", prakšynę savo kraštuose bolševizmui kelią, policija pavedama visiškoni MVD - MGB globon, paspartinamas kolektyvinimas, vykdomos masinės deportacijos. 3. Trečiąjį laikotarpį žymi "Sovietinės doktrinos įsisavinimas" ("vospitanije"), kitaip tarus, "Sovietinės tikrosios dvasios" įvedimas MVD metodais. "Čia buviai" komunistai šalinami, jų vietas užima "tikrieji bolševikai", beveik išimtinai importuoti iš Sov. Rusijos. "Nacionalizacija ir kolektyvinimas" atbaidinami, privati nuosavybė "išraunama iš šaknų", o buvusieji savininkai — pasiučiami į Sibirą... pasimokyti tikro komunizmo. Čia visas tautinis gyvenimas, visos jo apraiškos pereina jau visiškoni politinės policijos organų (MVD - MGB) priežiuron.

Jau per pirmąją okupaciją apie 55,000 lietuvių buvo nužudytų, suimti ir deportuoti, tarp jų apie 23,000 išsiųsti kaip "laisvieji naujakuriai" į kolchozus ar darbo stovyklas, daugiausia į Ziemeļpaltinskā ir Barnaulā. Suimtieji buvo pergabenti į Centrinės Rusijos kalėjimus, o 1942 m. iš jų persiųsti į Sibiro darbo vergų stovyklas. Antrajam laikotarpiu, trukusiame 1944 - 1946 m., apie 120,000 buvo išžudyti, suimti ir deportuoti į Sibirą, tarp jų apie 55,000 valstiečių šeimų ar jų narių. Trečiajame — apie 240,000 buvo deportuoti į Rytus, iš jų apie 180 — 200,000, daugiausia ūkininkų šeimų narių, išsiųsti kaip "laisvieji naujakuriai" į Sibirą ir Šiaurės Kazachstaną. Prie to skaičiaus tenka pridėti dar 125,000 lietuvių ir buv. Lenkijos piliečių, išžudytų tiesiai ar žuvusių per partizanines kautynes 1941 — 1949 m. Skaičius tų, kurie žuvo stovyklose, kalėjimuose etc iš nuovargio ar iš išsekimo, siekia apie 190,000. Tuo būdu ligi 1949 m. rugpjūčio mėn. lietuvių tautos bendrus nuostolius žuvusiais žurnalas vertina apie 320,000 žmonių. Čia tenka pažymėti, jog buvo suimti ir deportuoti apie 85% inteligentijos ir 35 — 40% tautiškaik aktyvaus elemento daugiausia į pačias šiauriausias Sibiro sritis ir į vad. "dalstroj", t. y. žiauriausias klimatinio atžvilgiu rajonus. Ypač pavojingi sovietiniam režimui asmenys siunčiami į nuožmiausias "spec. lagerius" Arkties srityse, Tol. Rytuose, Kolymoj arba Šiaurės Ledjūry.

Vykdamas smulkiai ir kruopščiai paruoštą Lietuvos susovietinimo planą, visi Lietuvos gyventojai buvo suskirstyti į 4 grupes ir pagal jas atitinkamai "sutvarkyti". Tas grupes sudaro: 1. politiškaik absolučiai nepatinkimieji, 2. politiškaik įtariamieji, 3. užsikrėtusieji "buržuazine dvasia" ir 4. tie, kuriems leidžiama nuolatos pasilikti Lietuvoje, bet ir tie patys yra pavesti nuolatini sovietų policijos, partijos, komjaunimo, administracijos ir profesinių sąjungų kontrolėn. Sovietų gyventojų statistikos skyrius 1948 m. oficialiai paskelbė Sov. Lietuvoj buvus 2,300,000 gyventojų, tuo būdu sovietų daliniai ir importuoti iš Sov. Sąjungos jau tada sudarė apie 300,000. Nuolažos siunčiami į Sov. Sąjungą "pagilinti studijų" ar "pasitobulinti" komjaunuoliai ir įvairūs specialistai ten "įsamoninami" ir į savąjį kraštą grąžinami jau kaip tikri "politruikai".

Kur lietuviai daugiausia deportuojami? Žurnalas konkrečiai nurodo šias sritis: 1) į Pavolgio darbo stovyklas 1941 m. buvo išsiųsta apie 6,000 mūsų tautiečių, 1944 - 45 m. — 8,000 ir 1947-50 m. — 20,000. 2) Pečioros ir Vorkutos sritis — 13,000. 3) Komi darbo vergų stovyklą — apie 5,000. 4) Gorkio ir Kirovo kalėjimus — apie 7,000. 5) Sieverny ir Uralo darbo stovyklas — 27,000. 6) Į Novąją Zemlią ir Jamalos kalėjimus ar darbo stovyklas — apie 6,000. 7) Obės ir Kozyno priverčiamųjų darbų stovyklas — per 20,000. 8) Norilsko ir Ustos darbo stovyklas — per 12,000. 9) Taimiro, Katanagos ir Olensko darbo stovyklas — per 67,000. 10) Jakucko srities darbo stovyklas — per 140,000. 12) vad. "Osobstroj" darbo stovyklas — per 25,000. 13) Išsiųstų "savanoriais naujakuriais" į Šiaurės Kazachstaną ir Kirkizistaną — apie 50,000. 14) Išsiųstų "naujakuriais" į Barnaulą, Novorosijską, Tomską — apie 60,000. 15) Kitos Sibiro ir Užuralio sritys smulkiau neatžymėtos. 1949 m. įvykdytos deportacijos buvo dar didesnės už ankstesnes, jos palietė, tikima, apie 100,000 mūsų tautiečių. Prie pačių žiauriausių darbų stovyklų ir kalėjimų priskiriamos esančios Novaja Zemlia ir

Jamaloj. Ten, kur vedami geležinkeliai, įkurtos karinės bazės, dygsta nauji pramoniniai pastatai, yra "draudžiamosios sritys". Gal iš jų visų reliatyviai "geriausias" darbo sąlygos yra Kozymo aukso kasyklose, bet ir ten tremtiniai neištveria ilgiau kaip penkeris metus. Polit. biuras, siųsdamas lietuvius į tas sritis, sąmoningai siekia dviejų tikslų: juos sunaikinti, bet pirma išnaudojus jų darbo jėgą. Tai yra tipiškas Sovietų išsiras-tas genocido metodas. Taip iš tikro plačiausiai po Sibiro tautgas nusėtais lietuvių ir kitų pavergtų tautų kaulais vykdomi sovietiniai "penkmečiai" ir paieškiami kiti "kultūriniai bei ekonominiai laimėjimai", kuriuos taip pučia nežinančiam tikrosios padėties pasauliui sovietų propaganda. Sovietų karinės pajėgos 1949 m. siekusios Lietuvoj 220,000 vyrų. Jas sudarė 12 pėstininkų divizijų, daugiausia motorizuotų, šarvuotai, artilerija ir parašutininkų daliniai. MVD ir MGB daliniai 1949 m. siekė 30 — 32,000. (Elta).

Skaitytojų balsai

Vis tiek lietuvi

Kiekvienas, kad ir sąnovinges Lietuvos ribose augęs, gyvenęs lietuvių krauju žmogus yra lietuvis.

Išskiriant visus nesąmoningus lietuvius, kaip kad A. Vilnietis sako, būtų ne tik nesąmonė, bet ir neteisinga. Tikra žodžio prasme sąmoningų lietuvių nedaug rasime. Sąmoningas lietuvis tas, kuris mėgsta ir gerbia visa, kas lietuviška; namie ir viešai su lietuviška kalba lietuviškai; laikosi lietuvių būdo, papročio ir t. t. Jei visus nesąmoningus atmetume iš lietuvių, nebelaikant jų lietuvišais, tad visai maža lietuvių beliks; gal keliolika tūkstančių.

Apskritai lietuvius galima suskaidyti (surūšiuoti) bent į tris rūšis: į sąmoningus, t. y. gerbiančius visa, kas lietuviška; į nesąmoningus, kurie kad ir yra lietuviai, bet lietuviybę laiko antraile ar pašaliniu dalyku, "taikydami prie aplinkybių", ir trečia — lietuvius išgamas, kaip stalinistai, kurie nepaisydami naikinamos Lietuvos, liaupsina tautžudį Staliną ir visus stalinistų žygius bei užmačias geria, žiaurumus nutyli.

Pakruojietis

Iš visur apie viską

Olandų miestas

Olandijos karalienė Julijana, viešėjusi JAV-ėse, aplankė ir Kingstono miestą, prie Hudsono upės. Šis miestas buvo įkurtas prieš 300 metų išėivų iš Olandijos, ir mažai betruko, kad jis būtų tapęs, vietoje Albany, New Yorko valstybės sostine.

Garsus jūrininkas Hudson 1609 metais įkūrė dabartinio Kingstono vietoj prekybos įmonę. Vėliau tos įstaigos vietoje buvo pastatytas fortas. 1652 m. grupė olandų išėivų pirkto čia žemės iš indėnų ir ėmė kurtis. Kartu su prekybos laivyno augimu augo ir Kingston. Amerikos revoliucijos metu kingstoniečiai buvo nepriklausomybės šalininkai. Po New Yorko valstybės įsteigimo 1777 m. Kingston buvo kurį laiką valstybės administracinio centru. Galutinuose balsavimuose su vieno balso persvara sostine buvo pasirinkta Albany.

Ypatingos reikšmės įgijo Kingston 1812 m., kai Anglija pavartojo prieš JAV-es "anglių blokadą". Ši blokada davė mintį ieškoti anglies išteklių pačioje Amerikoje. Anglies pramonė išsivystė Pensilvanijoje. Kingstone buvo statomi laivai, kurie iš Pensilvanijos vežė anglis į šiaurę. Vėliau Kingston buvo stručio plunksnų sukau-pimo centru, taip pat dramblio kaulo, juodmedžio, aukso ir t. t.

Praėjusio šimtmečio pabaigoje, kada amerikiečių upėse klestėjo garlaivių lenktynės (kurios baigdavosi, kartais, katilų sprogimu), Kingstone buvo garsaus garlaivio "Mary Powell" prieplauka. Šis garlaivis buvo visų lenktynių nugalėtojas, ir tik vieną vienintelį kartą liko antroje vietoje.

Vyras, niekad nematęs savo žmonos

Princeton universitete in- struktoriaus pareigose dirba tilas Peter Putnam. Jis jau seniai vedęs, bet niekad nėra matęs savo žmonos. Putnam apako, būdamas 3-jų metų amžiaus. Nežiūrint jo aklumo, jis baigė universitetą, kuriame dabar yra ir dėstytoju. Jis yra dviejų istorinių knygų autorius, viena kurių užvardinta: "Septyni imperatoriškiosios Rusijos angliai", liečianti Rusijos 18 amžiaus istoriją.

Savo paskaitose Putnam pažįsta studentus pagal balsą. Jis labai populiarus kaip lektorius ir pasižymi linksmu būdu. Apie savo padėtį ir parašytas kny-gas jis išsitaria: "Jei aš būčiau matantis, gal būt, visam tam aš neturėčiau drąsos". Jo žmona jam yra palydovė ir sekretorė. Universitete jį vedžioja šuo. Putnam pora turi trejetą vaikų. * * *

Elektrinės akys

Kalbant apie akluosius, reikia pripažinti, kad medicina ir technika pasiekė tokių rezultatų, kurie leidžia šiems gamtos nuskriausiesiems visai laisvai jaustis ir judėti net ir judriose gatvėse. Amerikos karo veteranai, nustoję regėjimo, aprūpinami specialiais aparatais, kuriuos vadina "elektrine akimi".

Šis aparatas seviria 4 svarus. Jis išleidžia spindulį, kuris, susitikęs su kuriuo nors daiktu 15 pėdų atstume, perspėja aklaįjį invalidą apie kliūtį tam tikru garso signalu.

Surinko Amis.

NAUJIENAS skaito beveik visi lietuviai, todėl toks gausus žmonių skaičius ir atsiliepią į skelbimus.

limited time only!

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new Hoover Dustette for your old cleaner* . . .

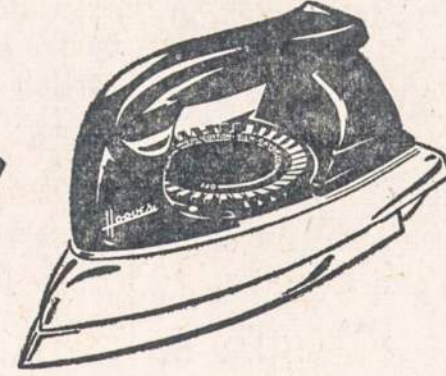
Yes, for a limited time, we will give you one of these famous household appliances in exchange for your old cleaner when you buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've ever wanted in an iron. Koolzone handle fits the hand without gripping; Pancake Dial is easy to set and read—no more scorched fingers! Actually fun to use!

\$13.95 Value!

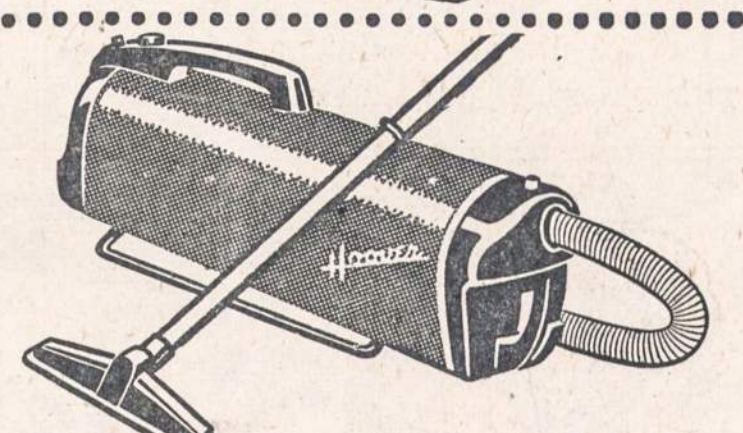

This wonder-working little hand vacuum cleaner is ideal for stairs, furniture, automobile interiors, clothing... makes quick work of hundreds of cleaning jobs. Lightweight; long cord; easy-grip handle; brush in nozzle.

\$27.95 Value!

The newest Hoover Triple-Action Cleaner Model 29 beats, as it sweeps, as it cleans. Famous for preserving rugs, furnishings, color cleaning. \$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter Gitter" nozzle, controlled suction that gets more dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER TOUCH DIRT! \$88.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

Geo. J. Eberhardt COMMERCIAL TIRE AND SUPPLY CO.

4657 W. MADISON ST., PHONE MANSFIELD 6-8220

Here's WHY you get CLOTHES CLEANER in a Westinghouse

LAUNDROMAT

AUTOMATIC WASHER

WASH AWAY RINSE AWAY ACTION

GETS dirt out... KEEPS dirt out!

... of course, it's electric!

The Laundromat washes clothes clean! And the rinsing and draining actions that follow, keep clothes clean. Dirty wash and rinse waters drain away from clothes; never strain through them! See the Laundromat today. Get a demonstration of marvelous WASHAWAY, RINSEAWAY Washing Action that washes your clothes so clean... gets dirt out, keeps dirt out!

Get Proof! These 3 Laundromat Features Make the Difference!

WEIGH CLOTHES on the Weigh-to-Save Door. You'll always wash the right amount of clothes in the right amount of water with the right amount of soap.

SAVE SOAP. . . SAVE ON HOT WATER by setting the Water Saver Dial to correspond to the weight of the load being washed: Small, Medium, Regular.

WASH CLOTHES SO CLEAN with patented WASHAWAY, RINSEAWAY Action. It's the EXCLUSIVE SLANT, the secret of really clean clothes!

You can be SURE if it's WESTINGHOUSE!

SEE THEM NOW AT

American Furniture and Radio Co.

1523 N. Milwaukee Ave.

HUMboldt 6-5000

TAUTINĖ PAREIGA IR KULTŪRINĖ PRAMOGA

(P. Vaičiūno „Naujųjų žmonių“ pastatymo proga)

Šalia spausdinto žodžio, lietuviško choro, savas teatras yra viena iš sėkmingiausių priemonių pasireikšti ir palaikyti tautinei kultūrai, ir dėl to jis turėtų susilaukti visų lietuvių paramos.

Kuo plačioji lietuvių bendruomenė gali paremti savąjį teatrą? Ogi pasirinkus kad ir patį lengviausią, prankausią „vaidmenį“ — ateiti pažiūrėti jo rodomų spektaklių.

Vadinti tai lietuvišku įsipareigojimu gal ir ne visiškai tikslu, nes civilizuotam žmogui (o mes juk visi tokiais dedamės) teatro žiūrėjimas sudaro puikią kultūrinę pramogą.

Beje, turime pripažinti, kad mes labai dažnai neberandame laiko, o kartais per silpnai jaučiame teatro traukiamąją galią, pasiteisindami laiko stoka ar kitu, parankesnių pramogų turėjimu ar norėjimu, kartu tačiau sielodamiesi arba bent prisidengdami lietuviybės ir lietuviškos kultūros palaikymu mūsų ieseivijoj.

Tokiems tėvynainiams tenka priminti, kad teatras yra vienas iš ryškiausių tautinės kultūros palaikymų būdų ir kad lietuviška kultūra mus įpareigoja paremti lietuviškąjį teatrą nors atsilankymu.

Kad toji pareiga lietuviškam reikalui neatrodytų jau tokia sunki, pakanka tik prisiminti mūsų teatro kolektyvą, jo aktorius, režisorius, dekoratorius ir visus kitus pagalbininkus bei tas sunkias sąlygas, kuriose jie

dirba šiam tautiniam židiniui išlaikyti. Sakysime, kol buvo pasiruošta pastatyti tokia penkiaveiksmė komedija, kaip Vaičiūno „Naujieji žmonės“, jie turėjo repeticijoms paaukoti trijų mėnesių vakarus, atsisakyti per tą laiką nuo privataus gyvenimo ir užsitarnauto poilsio, grįžus iš sunkaus darbo dėl duonos kasdieninės.

Mūsų, kaip žiurovų, išlaidos (teatro biletas) sudaro tik mažą trupmeną tų pinigų, kuriuos išleido teatro kolektyvas gatvėvažiavimui, vykstant į repeticijas. O kur jo visos kitos išlaidos? Teatro kolektyvas neturi pagrindinio tikėtinio uždarbio. Jis to ir nesiekia. Bet būtume priekaištingi, jei savo nesilankymu ir nesidomėjimu priverstume tuos lietuviškąjį kultūrai pasiaukojusius žmones dar apmokėti teatro nuostolius iš jų uždarbių fabrikuose ar kontorose.

Jei lietuviškojo teatro žmonės ir pagalvoja, kaip išsiversti be nuostolių, tai tas dar nereikia, kad jiems rūpėtų uždarbis. Jiems daugiau negu ko kito reikia lietuviškos moralinės paramos, kaip ir kiekvienam teatrui — žiurovų, kurie savo atsilankymu parodytų teatro žmonėms, kad ieseivijos lietuvių dar jaučia pareigą ir malonumą, žiūrint lietuviško teatro vaidinimų.

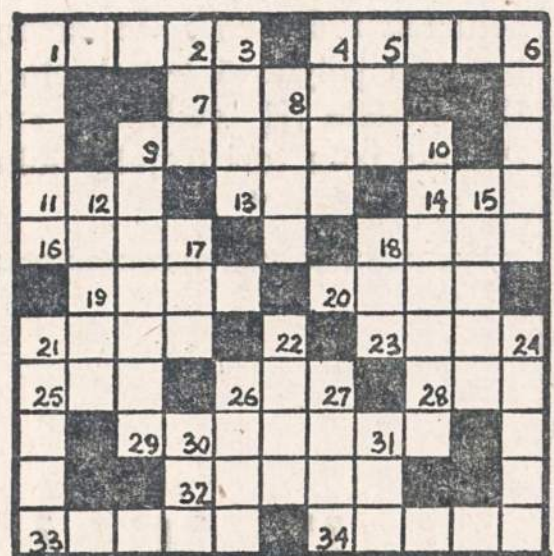
St. V-ras

NAUJENOS buvo ir tebėra geriausias Amerikos lietuvių draugas.

POILSIO VALANDAI

(Veda ANDRIUS MIRONAS)

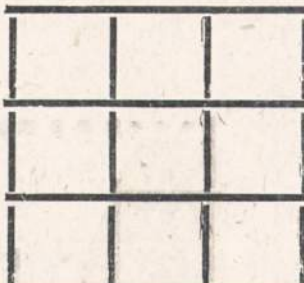
GALVOSŪKIS Nr. 8
(Vert. 3 tšk.)
KRYŽIAŽODIS

Gulščiai: 1. Įsilaužėliai, plėšikai. 4. Puolimas. 7. Maironio apdaunotas Zemaityjos pilialknis. 8. Esanti ties kampu, kampe. 11. Kurpiaus irankis. 13. Iš (vok. k.). 14. Vos. 16. Skauda. 18. Mergaitės žaislas. 19. Krintancio bokšto miestas Italijoje. 20. Vaisius. 21. Pakaks, užteks. 23. Lietuvos kurortas. 25. Mergaitės vardas. 26. Valstybė. 28. Laiko prievoksmis. 29. Dirbtinis žmogaus pavidalas. 32. Migla, rūkas. 33. Neregys. 34. Poezija.

Stačiai: 1. Lydekos ir gubės bendras prie vežimo. 2. Paprastai išlenda iš maisto. 3. Sudėties rezultatas. 4. Regėjimo organas. 5. Ne čia. 6. Būna kojinej nubėgusi. 8. Jautrus, skausmingas. 9. Lavonų miestas. 10. Poetinis, muzikinis veikalas. 12. Prakiurimo uždangalas. 15. Taip senovėj vadino Graikiją. 17. Personžas iš Peer-Gynto suitos. 18. Tūkstanties veidu aktorius Chaney vardas. 21. Plešikių būrys, kompanija. 22. Brazilijos eksportinis augalas. 24. Klausos organas. 26. Nei toks, nei anoks. 27. Girtybės dievaitis Bachus jame maudosi. 30. Tava (dotyniška). 31. Tegul. M. Kr.

GALVOSŪKIS Nr. 9
(Vert. 2 tšk.)

Į duotą devynių langelių kvadratą įrašyti skaičius (nuo 1 iki 9), tą pačią skaitlinę naudojant tik vieną kartą, taip, jog skaitant iš viršaus žemyn, iš kairės dešinėn ir išstrižai — gautume sumą 15.

Galvosūkių sprendimai

Kryžiažodis Nr. 4: GULŠČIAI: 1. Kalibras — Slavikas. 3. Pagautus — Kaunietė. 5. Albanai — Nuomotai. 6. Skara. 8. Allah — Havana. 9. Hebrajų. 10. Bėda — Cion. 11. Bardama. 12. Brutus — Aladin. 14. Persė. 15. Koranas — Ukraina. 17. Balkštus — Noragais. 19. Saltikov — Paganini. **STAČIAI:** 1. Kapsas — Skubus. 2. Algebra. 3. Gobi — Argi. 4. Kalaitė. 5. Bruknė — Inėsti. 6. HHH — BSA. 7. Alutis — Pseudo. 8. Kambarinė. 9. Oka — Rus. 10. Ramazanas. 11. Liauna — Europa. 12. Uhu — AAA. 13. Vantos — Arbata. 14. Svečias. 15. Erod — Zita (Rita). 16. Antonio. 17. Skėtis — Bausti.

Rebusas Nr. 5: GARAZAS.

Teisingai išsprendė ir gauna už abu galvosūkius pilną (6) tškų skaičių: O. Jokubauskaitė, St. Keleciene ir S. T-nė, — iš Chicago; R. Babarskaitė, iš Brooklyno. Po 5 tšk. — J. E. Gilun, A. Markevičienė, L. Paplauskas — iš Chicago; St. Dalius, iš Hamilton, Canada ir K. Klinauskas, Cicero, Ill. Po 4 tšk. — J. J. Vilutis, Thornton, Ill. Po 3 tšk. — J. Kastytis, Vl. K., — iš Chicago ir S. Jameikis, Rockford, Ill. Po 2 tšk. — P. Abramavičius, Detroit, Mich. Po 1 tšk. — P. Levickas, Rockford, Ill.

Floridos saulėje dienas galima leisti be darbo, bet nuobodu be NAUJENŲ. Patyrę vasaruotojai išvažiuodami į pietus, liepia ter siuntinėti ir NAUJENAS.

SAVAITRAŠTIS

“ARGENTINOS LIETUVIŲ BALSAS”

U. S. A. metams kainuoja Du doleriai

Galima išsirašyti per „Naujienas“ arba tiesioginiai, adresuojant:

“A. L. Balsas”

Casilla de Correo 303, Buenos Aires, Argentina.

Įteikia pažymėjimą

Darius-Girėno Amerikos Legiono posto komandierius J. L. Paukštis įteikia „Certificate of Distinguished Service“ Edvardui Krause, Notre Dame universiteto atletikos direktoriui. Paveikslematomi (iš kairės į dešinę): E. Krause, J. G. Kamin (Kaminskas), J. L. Paukštis ir adv. A. Wells. Įteikimo ceremonijos atlikto posto būstinėje 1952 m. balandžio 14 d.

Kanada visai neįsileis sirgusių džiova?

Kaip reikia spręsti pabėgėlių problemas, gerą pavyzdį parodė turkai. Pereitais metais iš Bulgarijos ištremtoms 37,000 pabėgėlių šeimų, iš viso 160,000 žmonių, iš numatytų 25,000 būstų 20,000 buvo paruošti jau pirmosiomis šių metų savaitėmis. Likusieji 5,000 būstų buvo baigti statyti iki vasaros. Visi pabėgėliai ūkininkai įkurdinami žemės ūky ir, be būsto, gauna dar 25 margus žemės ir 5 margus ganyklų, taip pat palkintus, reikalingus gyvulius ir kt. 100,000 naujų pabėgėlių dar laukiama atvykstant.

Tuo metu, kai JAV nori, DP įstatymui pasibaigus, įsileisti iš Europos „virš kvotos“ dar 300,000, taip pat padidinti kvotas tremtiniais iš už geležinės uždangos, ypač pabaltiečiams, o Europoj likę tremtiniai tikisi, jog dabar, suradus nuostabius vaistus tuberkulozei gydyti, ir tokiems bus atvertos durys į JAV, kur yra nemaža jų giminių ar gerų pažįstamų, visai ką kita rodo kai kurie reiškiniai Kanados politiniame gyvenime.

Ontario provincijos sveikatos ministeris Dr. MacKinnon Phillips pareiškė seimelyje, jog Kanada turėtų suvaržyti imigraciją (žinoma, tik ne britų. E.) sveikatos ir ekonomiais sumetimais. Girdi, per pastaruosius 4 metus tremtinių gydymas iš provincijos gydytojų pareikalavęs iš viso jų gydymui 70,000 darbo dienų ir iš provincijos išdo iščiulpęs 200,000. Jo žodžiais tariant, tarp tremtinių esą 2,5 kartų daugiau džiovininkų, negu tarp kanadiečių, be to, jie iš viso yra daugiau linkę į artritį ir kt. ligas. Todėl, be paprasto tikrinimo, reikėtų įvesti dar specialų, nustatantį, kiek naujieji emigrantai yra linkę į ligas iš viso.

Dr. W. L. Frosto, imigracijos ir karantinų skyriaus viršininko federalinėje sveikatos ministerijoje, pareiškimu žurnalistam, Europoje imigrantų sveikatą ir plaučius tikrina 45 Kanados gydytojai. Atvykę iš tų kraštų, kur jų sveikata Kanados gydytojų nebuvo patikrinta, dar kartą tikrinami pačioj Kanadoj. Jo nuomone, imigrantų sveikatą reikėtų tikrinti dar griežčiau, neįsileisti nė vieno džiovininko. Be to, patikrinti, ar nesirgo kas džiova emigranto šeimoj, nes, esą, jie ne tik sudarą naštą Kanadai, bet esą ir tos ligos sklaidėjai.

Vokietijoj palikti tremtiniai dėl tokio „lengviausio“ jų problemos išsprendimo tegali nebent tiek palinkėti, jog minimieji gydytojai išgyventų su savo tautiečiais tiek pat žiauriausių sukrėtimu, kiek jų teko prie nacių ir bolševikų išgyventi tremtiniais, kurie yra visko netekę,

naujai įsikūrusių ateivių. Apkritai, pokarinių laikų imigrantai, — daro išvadą dienraštis, — yra sveiki ir padorūs. Todėl ir 200,000 kasmet jų įsileidimas į Kanadą nėra kraštui jokia našta.

***

JT Aukštojo Komisaro Tremtinių Reikalams Įstaiga informuoja, kad Vokietijos centrinės darbo ministerijos 1952.2.22 patvarkymu užsieniečiai tremtiniai („heimatlose Auslaender“) yra atleisti nuo prievolės gauti darbu leidimus. Taip pat nereikia jokio specialaus leidimo nei jų darbdaviams. Tuo reikalu 1933.1.23 išleistas patvarkymas šiai užsieniečių kategorijai negali būti taikomas. Jiems nebūdaroma jokių kliūčių taip pat gauti leidimą gyventi. Tokio leidimo neįdavimas praktiškai reikštų ištreimą. Tas atvejis tegali būti pritaikytas tik labai rimtais atsitikimais. Gyventi leidimo apribojimas — normaliai 2 metams — tėra vykdomas tik geresnės kontrolės sumetimais. ELTA

“Nemuno Pakrantėmis”

Dr. A. Garmaus knyga „Nemuno pakrantėmis (Jaunųjų dienų atsiminimai)“. Knygos yra 136 psl. Kaina \$1.25. Gaudama „Naujienu“ administracijoje 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., prisituntus čekį arba money order \$1.25. Pašto išlaidos 10c.

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS.—DABAR YRA LAIKAS ĮRENGTI SAVO NAMĄ ŽIEMAI

MES TURIME ISDIRBTA REPUTACIJĄ PILNO RŪŠIES STAKO LENTŲ IR NAMAMS MATERIOLŲ.

CARR - MOODY LUMBER COMPANY
3039 So. Halsted St. Tel. Victory 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVĖLU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilą, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išituks, neturėsite jokių nemalonių.

“Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters”

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas CEntral 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Sensational Trade-in Offer!

limited time only!

A new Hoover Iron or a new Hoover Dustette for your old cleaner* . . .

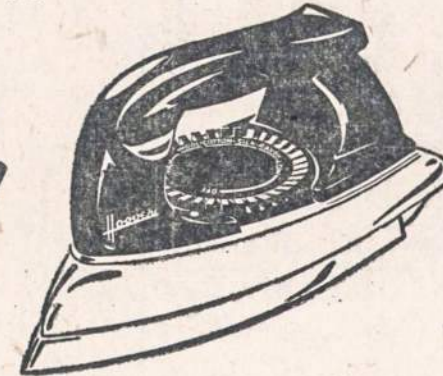
Yes, for a limited time, we will give you one of these famous household appliances in exchange for your old cleaner when you buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've ever wanted in an iron. Koolzone handle fits the hand without gripping; Pancake Dial is easy to set and read — no more scorched fingers! Actually fun to use!

\$13.95 Value!

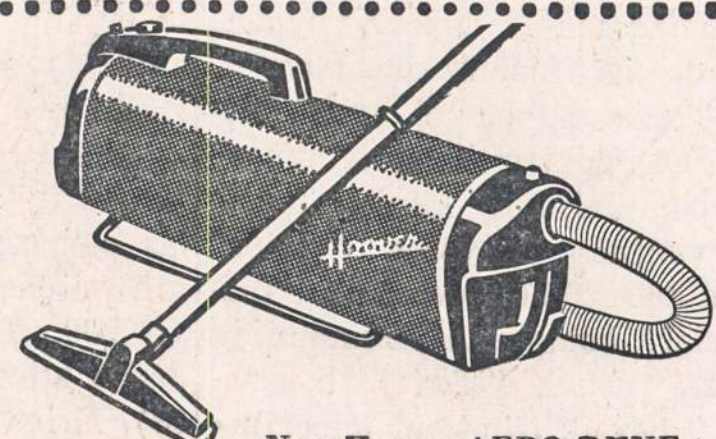

This wonder-working little hand vacuum cleaner is ideal for stairs, furniture, automobile interiors, clothing... makes quick work of hundreds of cleaning jobs. Lightweight; long cord; easy-grip handle; brush in nozzle.

\$27.95 Value!

The newest Hoover Triple-Action Cleaner Model 29 beats, as it sweeps, as it cleans. Famous for preserving rugs, furnishings, color cleaning. \$89.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter Gitter" nozzle, controlled suction that gets more dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER TOUCH DIRT! \$69.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

3618 N. Milwaukee

4027 N. Lincoln

ALAN RADIO

2115 E. 71st Street

5701 W. Cermak

These features mean economy

Life-Belt Element
Ionodic Rod Rust Prevention
Ten-Year Service Warranty

TOASTMASTER Standard Model AUTOMATIC ELECTRIC WATER HEATER 30 to 150 GALLONS

Labai rūpestingai pritaikyta „Toastmaster“ Elektrinio Vandens šildytuvo ypatybė suplanuota taupimui namuose! Life-Belt Element ypatybė... o veikia metų-metų! Gi „Toastmaster“ Ionodic Magnesium Rod apsaugo tvirtą tanko vidų nuo rūdies... kas reiškia tyra kaip kristola karšta vandeni jūsų šeimai... ir eilės metų tarnybą be kliūčių! O, įgaliaitė kokybė reiškia ilgalaiki taupumą! Leiskite parodyti, kaip jūs galite išmptyti dolerius šildytuvu vandens su „Toastmaster“ Vandens šildytuvu.

EASY TERMS

HILLTOP

TELEVISION, RADIO & APPLIANCES INC.

3050 W. 111th Street
Hilltop 5-5511

Open Monday and Thursday Evenings

4-NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.—SESTADIEN, GEGUZĖS 3, 1952

MOTERYS, LAIVAI IR JŪRININKAI

Skaitytos tenespėja, iš ant-
raštės skaitysias čia kokią jū-
rišką meilės istoriją. Tiesa,
moterys ir laivai ir jūrininkai
yra labai dėkinga medžiaga to-
kios istorijoms, bet mums to-
kia "medžiaga" yra daug vertin-
gesnė labai rimtų klausimų,
susijusių su mūsų tėvynės atei-
timi, kėlimu ir jų svarstymu.

Pirmaisiais Lietuvos nepri-
klausomybės metais neturėjo-
me savų laivų, netgi uosto, nei
jūrininkų. Tiesa, keli senosios
kartos jūrininkai, užėmę įvairi-
us postus Rusijos laivyne, grį-
žę nepriklausomon Lietuvon,
nelabai greitai gavo progos pa-
sireikšti savo specialybėje. Tik
jau vėliau, atgavus Klaipėdos
uostą, pakėlė balsą už savą lai-
vyną, savus jūrininkus. Žinant
mūsų tautos kontinentalę gal-
voseną, nebuvu ko ir šėjęs,
kad tų jūrininkų balsas nerado
tinkamo atgarsio tų vyrų tarpe,
nuo kurių tada galėjo priklaus-
yti ir jūrininkų paruošimas bei
laivyno steigimas. Bet stebėti-
na — jų balsas rado atgarsio
Lietuvos moterų tarpe. Susikū-
rusi Lietuvos Moterų Sąjunga
Tautiniam Laivynui Remti bu-
vo didelis moralinis, o paskui
net ir medžiaginis, ramstis
tiems vyrams, kurie jūrišką at-
kaklumą ėmėsi sunkaus ir su-
dėtingo darbo — paruošti lietu-
vius jūrininkus ir steigti lietu-
viškąjį prekybos laivyną. Pirmieji
žingsniai, ypač laivyno
steigimo reikalu, buvo sunkūs,
nedėkingi ir nuostolingi. Bet lei-
dai buvo pralaužti, kai iš Suo-
mijos grįžo pirmoji lietuvių jū-
rininkų, patentuotų tolimojo
plaukiojimo kapitonų, laida.

Po jų jau sekė tokie pat lietu-
viai vyrai iš Latvijos, Belgijos,
Olandijos ir Italijos jūrų mo-
kyklų. Pirmojo nepriklausomy-
bės dešimtmečio bėgyje jau tu-
rėjome apie 20 kvalifikuotų
jaunų, gabių lietuvių jūrininkų,
pasiryžusių eiti jūron po Lietu-
vos trispalvę — bet neturėjome
laivų.

"Aliarmas" ryšium su laivyno steigimu

Ir vėl prasidėjo sunkūs žing-
sniai nuo pradžios — nuo propa-
gandos. Įsisteigė Lietuvos Jū-
rininkų Sąjunga, kurios Tru-
sispietė jaunieji ir senieji lietu-
viai jūrininkai. Pradėta kelti
"aliarmas" spaudoje už reika-
lingumą savojo laivyno. Jūri-
ninkų Sąjunga, padėdama mi-
nėtai Moterų Sąjungai, įsteigia
jūrininkystės reikalams gvild-
denti žurnalą "Jūra", kurin nuo
pat pirmo numerio visą savo
jūrišką sielą sudėjo pirmasis
lietuviškosios-jūriškosios spau-
dos pionierius Stasys Vainoras.
Jis visą eilę metų ir buvo to
žurnalo redaktorius. Aš šia pro-
ga negaliu neprisiminti ir bu-
vusio Klaipėdos uosto direk-
cijos pirmininko inž. B. Slyžio,
kuris, nors ir nebūdama jūri-
ninku, rado kelių ir būdų gra-
žiai talkininkauti Jūrininkų
Sąjungai, surandant to žurnalo
leidimui trūkstamą lėšų, nek-
bant apie kitus, grynai Jūrinin-
kų Sąjungai liečiančius reika-
lus. Ir taip, po daugelio metų,
po didelio, sunkaus ir nedėkin-
go darbo — buvo pradėta "ka-
li" j lietuviškąsias galvas, kad
mums reikalingas savas preky-
bos laivynas, kad gana mums
čia Klaipėdos uosto krantinėse

Teisėjas David A. Pine, kuris nusprendė, kad prez. Trumanas
neturėjo teisės paimti valdžios kontrolę plieno pramonę.

žūrėti į svetimas vėliavas, po
kuriomis plaukiantieji laivai
išveža milijonus kapitalo, kurio
žymią dalį galėtume palikti sa-
vame krašte, uždirbdami sa-
vais laivais. Klaipėdos uoste bu-
vo kelios vokiečių laivininkys-
tės bendrovės, turėjusios kelis
laivus, registruotus Klaipėdos
uoste ir plaukiojusius po Lietu-
vos vėliava, bet tai nieko ben-
dra neturėjo su lietuvių tautos
jūriškoms aspiracijomis. Pirmieji,
grynai lietuviški žingsniai,
išgity laivus — buvo nesėkmingi,
nuostolingi ir net negarbingi
(vykiai su laivais "Lydis",
"Klaipėda" ir "Palanga"). Ne be
to, atsirado žmonių, lietuvių,
kurie versdamiesi jūrine prekyba
ir iš to nemažai pelnydami,
landžiojo po atitinkamų
ministerijų įstaigas ir nurodinėjo,
kad lietuviškojo prekybos
laivyno steigimas dabar būtų
nesamoniškas, vien nuostoliai
ir kad tas klausimas atidėtin-
as dar bent dešimtmečiui...
Jūrininkų Sąjungos, iki smulk-
menų apskaičiuoti, memorandumai
laivyno reikalui apdul-
kėjo kabinetų stalčiuose... Reika-
lą kėlė jūrininkai ir jaunieji
entuziastai, gi kapitalus valdė
lietuviai barzdočiai, jūroje net
nesušlapę, jos daugelis net ne-
matę...

Lietuvių laivynas

Bet pagaliau ir žaliuojančių
lygumų žmonės buvo palenkę
jūros pusėn — pradžioje pra-
dėta nuomoti, paskui jau ir
pirkti laivus Norvegijoje, Dani-
joje, Vokietijoje. Mūsų vyrai,
gal pirmą kartą mūsų tautos is-
torijoje, išėjo jūron kaip sa-
rankūs jūrininkai, po sava lietu-
viška vėliava. Vos per kelis
paskutiniuosius nepriklausomo-
jo gyvenimo metus mes jau tu-
rėjome 10 jūros laivų, bendros
10,000 BRT talpos. Jie buvo va-
dovaujami ir aptarnaujami lietu-
vių jūrininkų. Mūsų jaunas,
dar visai mažas laivynas, išėjo
j tuos pačius kelius, kuriais
plaukiojo šimtmečius patyrimo
turinčių tautų laivai. Mūsų jau-
nieji jūrininkai pasirodė drą-
sūs, greitos orientacijos, suma-
nūs ir ištvėrimingi vyrai, lygūs
jūrininkai su tokiais, kurie dar
lopšyje buvo gavę jūros vėjo.
Lietuvos vėliava jūroje buvo
reprezentuojama garbingai, jū-
rinė prekyba administruojama
pelninai. Pačiais mūsų laivyno
žydėjimo metais mums bu-
vo atimtas mūsų Klaipėdos uos-
tas, paskui užgrobtas ir mūsų
žemė, pavogti mūsų laivai, iš-
plėstas mūsų brangiausias tur-
tas — nepriklausomybė ir iš-
niekinta visa tauta. Iš daugelio
metų sunkaus, kruopštaus, bet
pagaliau vaisingo darbo — be-
liko griuvėsiai...

Laivynas, jūrininkai, žvejy-
ba ir kiti klausimai
Kaip cilinis lietuvis, daug

metų stovėjęs arti visų mūsų
jūrininkų ir pagal išgales
prisidėjęs prie jų puoselėjimo
— su džiaugsmu perskaiciau
"Naujienu" s. m. No. 85 prane-
šimą "Jūrininkystės reikalais",
apie LCASK Prekybos Komisi-
jos sušauktą New Yorke pasita-
rimą Lietuvos laivininkystės ir
jūrininkystės reikalais. Pasita-
rimo išskeltieji ir svarstytieji
klausimai yra be galo svarbūs
ir būtini būsimosios Lietuvos
ūkiui. Bet tie klausimai yra su-
siję, dabarties sąlygose, su to-
kiais sunkumais, kad aš beveik
nematau galimybių juos galint
teigiamai išspręsti, arba pastū-
mėti bent tiek pirmyn, kad tai
turėtų kokios apčiuopiamos
naudos būsimajai Lietuvai. Juk
ar beatsiras jūrininkas, išsi-
mokslinges ir įgijęs stažą Ame-
rikos laivyne (per tą laiką, sa-
vaime aišku, įgijęs ir Amerikos
pilietybę), noris važiuoti į Lie-
tuvą ir ten pradėti darbą vos
besikuriančiame laivyne? Ame-
rikos laivynas visada turės pla-
tesnius horizontus ir jų jūri-
ninkų pinigines visada bus sto-
resnės nei mūsų. Jei tokių,
paklususių lietuviškos, bet ne
"dolerinės" sąžinės balso, nors
vienas atsirastų — jam ordiną
galima būtų segti dar antrą ko-
ją nepadėjus ant lietuviškos žė-
mės kranto. — Jei Lietuva pri-
sikels dabarties tremtiniams
dar neišmirus — galime tikėti,
kad didelė dalis mūsų jūrinin-
kų grįš Lietuvon ir darbą pra-
dės iš naujo, nors ir žinodami,
kad viską vėl teks pradėti nuo
pradžios. Kad atsirastų tremty-
je lietuvių, galinčių pirkti laivą
— vilties mažai. Reikia tam tu-
rėti nemažai kapitalo ir nebijo-
ti rizikos. Gi turint galvoje mū-
sų žmonių supratimą apie jūri-
nę prekybą — vargiai būtų ima-
noma tokio kapitalo pakankamai
sukelti. Žodžiu, pasitarimo
iniciatoriai ir jame dalyvavusieji
"žemės žiurkės" ir jūrinin-
kai, su bėgalinės svarbos klau-
simais ir savo puikiais nerais
atsistoja beveik prieš neperli-
pamą sieną. Bet tai anaipol ne-
reikia, kad reikėtų nuleisti
rankas ir nieko nedaryti. Tą vi-
są klausimų kompleksą (laivy-
nas, jūrininkų paruošimas, žve-
jyba, jūrinė administracija)
reikia studijuoti, tyrinėti visus
galimus, pasitaikius galimy-
bei juos išnaudoti — net ir tuo
atveju, jei nebūtų tikimasi ki-
tokios naudos, kaip tik tokios,
kad lietuvių "ikišti" j laivyną, jo
administraciją, žvejybą ar kitą
sritį, surištą su jūra. Bus ir ta-
da didelė nauda, jei kuo dau-
giau lietuvių, kad ir nežadan-
čių grįžti Lietuvon, dirbs Ame-
rikos ar kito kurio laisvo kraš-
to, laivynuose arba jūrinėje
prekyboje bendrai.

Pageidaujami jūros kelionių
reportažai

Pasitarimo iniciatorių užsi-
mojimai visapusiai remtini, ir,
manau, turėtų rasti pritarimo,
pirmoje eilėje, mūsų jūrininkų
tarpe. Būtų gerai, kad jie, kaip
tos srities žinovai, taip pat pra-
biltų ir pareikštų savo pažiū-
ras, patiektų pasiūlymus. Juo
daugiau šių reikalų lukštenime
dalyvaus — juo lengviau bus
iniciatoriams pasidaryti išva-
das, o gal ir gauti paramos.

Kad pirmąjį žingsnį sektų
antras, nereikėtų "sumažinti bu-
res", bet duoti reikalui plaukti
nors ir su mažu vėju. O šitą
"vėją" galėtų sudaryti mūsų
spauda, mėginama savo skait-
ytojus supažindinti bent iš to-
lo su jūriniais reikalais. Tam
tikslui turėtų pasitarnauti ne
tik skelbimas sausų biznieriškų
apskaičiavimų ir jūrų preky-
bos, bet ir jūros kelionių repo-
tažai, gal net viena kita ištrau-
ka iš kokių jūrinio romano,
apysakos ir bendrai visa tai,
kas galėtų supažindinti su gy-
venimu prie jūros. Ir mūsų
rašytojai, šiaip jau klaidžiojan-
tieji išimtinai sausumoje,
galėtų mėginti savo plunks-
nų sudrėkinti jūroje. Mūsų li-
teratūroje tai būtų nauja ir
sveikintina. Padavimas apie
skrajojantį olandą "gyvas" jau
daugiau kaip keturi šimtai me-
tu. Kiek daug apie jį prirašyta.
Wagneris tam veikalui parašė
puikią muziką — ir tai lieka
amžiams. Argi lietuvis rašyto-
jas nepajęgs mums sukurti ko-
kią jūrinę apysaką, kad ji bent
mūsų būsimoems kartoms pri-
mintų lietuvių buvimą jūroje?

Ir vėl moterys. Vežkite savo
vaikus į pajūrį — kada tik galite.
Nes tai ne tik malonu, bet ir
sveika. Kad taip yra, nereiki-
a, kad rašytų jūrininkas ar
koks jūrų biznieriškas, tai gali
padaryti kiekvienas gydytojas.
Pradėkite vėl bent nuo to —
nuo lietuvių palenkimo prie jū-
ros.

Los Angeles, Calif.

NAUJIENŲ piknikas įvyks birželio 22 d.

Pavasarinis NAUJIENŲ piknikas įvyks šių metų bir-
želio 22 dieną. Buvo paskelbta, kad šis piknikas įvyks bir-
želio 15-tą, bet paaikškėjo, kad jis bus vieną savaitę vėliau.

Prašome naujieniečius savo kalendoriuose atitinkamai
pakeisti pikniko dieną.

Komisija Piknikui Ruošti.

JAU IŠEJO IŠ SPAUDOS

Kazio Borutos Knyga Baltaragio Malūnas

BALTARAGIO MALŪNAS — knyga, kurią 1945 m. rudenį bolševikai
per apsirikimą išleido Lietuvoje, bet tuojau surinko iš visų kny-
gynų ir sunaikino.

BALTARAGIO MALŪNAS — knyga, kuri primena mums Lietuvą vis-
ame jos plūkume, kurios puslapiai tebedvelkia Lietuvos vėju ir
arimų kvapu, kurioj vaizduojamo kaimiečio vargai ir rūpesčiai
toki mažučiai ir mieli, palyginus juos su šurpia šiandienybe.

BALTARAGIO MALŪNAS — knyga, kokių mažų mūsų pokarinėje lite-
ratūroje, kuri mums parodo mūsų kraštą ir lyjant, ir saulei švie-
čiant ir vėjams užaujant, o autorių pačiame talento subrendime.

BALTARAGIO MALŪNAS išleido Knygų Paskaitos TERRA. 256 psl.,
kaina \$2.50. Reikalaukite: TERRA, 946 W. 31st Place, Chicago 8, Ill.

NORTH AVENUE BATHS

NORTH—MILWAUKEE—DAMEN
ATDARA DIENĄ IR NAKTĮ

Atskiri skyriai vyrams ir moterims

"Maudyklės žinomos per 25 metus"

NAUJAI ATREMTUOTOS IR IŠDEKORUOTOS — NAUJA
ADMINISTRACIJA — ATEIKITE PAMATYTI

MIAMI PLAUKYMO BASEINĄ

Sveikatai
ir
Poilsui

Kad
visada
gerai
jaustumėtės

Lankykite ir naudokitės didžiausią ir
MODERNISKAUSIA MAUDYKLE CHICAGOJE
TURKISKA PARTIS, kartu su kambariu nakčiai \$2.00
RUSISKA PARTIS, pilna kaina \$1.25

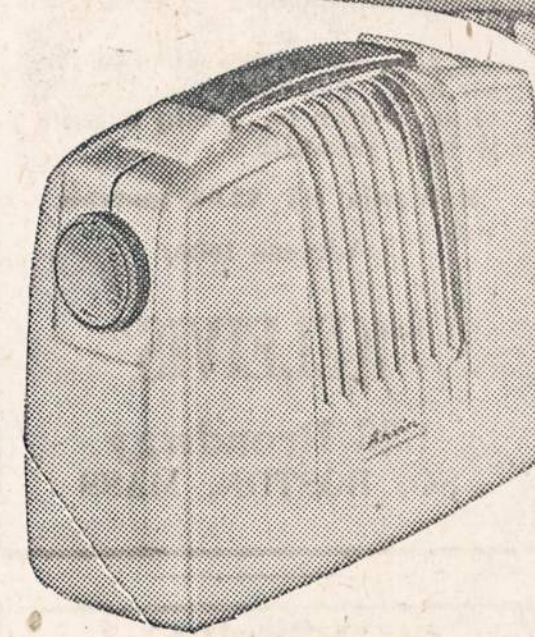
Masažai, Kalnų saulės lempos, Privatūs kambariai, Saugojimo
patarnavimas, Mediciniškos maudynės prieš Arthritis,
Reumatizmą, Lumbago ir kit.

MAUDYNĖS NUO NUTUKIMO
Sveikatingi plaukiojimai—Plaukiojimas gražiame Miami baseine.
VĖL IŠ NAUJO GERAI JAUSITES
100 atskirų kambarių po \$6-\$7-\$8 dieniai.

NORTH AVENUE BATHS

2039-41 West North Ave. ★ HUMBOLDT 6-7276

More Fun
for everybody!

Smart new
ARVIN
portable!

Here's your perfect pal for
every outing! Slim, sleek,
toneful, tuneful Arvin Mod-
el 446-P — streamlined for
smartness, lightweight (only
3½ lbs.) for convenience, in
your choice of sun tan or
burgundy plastic with con-
trasting fittings. Put this
amazing new Arvin into
your outing plans! See it,
hear it, TODAY—at

GUARANTEED
Electric Appliance & Furniture Co.

2876 W. Cermak Rd. Bishop 7-3333
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

limited
time
only!

Sensational Trade-in Offer!

A new Hoover Iron or a new
Hoover Dustette for your old cleaner* . . .

Yes, for a limited time, we will give you one of these famous
household appliances in exchange for your old cleaner when you
buy either a Hoover Triple-Action upright or a Hoover AERO-
DYNE Tank Cleaner.

*This offer good only for cleaners in good working order. Trade-in value
of your old cleaner determines whether you get a Hoover Iron or Hoover
Dustette. Phone us right now and see if your old cleaner qualifies!

see what you can get

The Hoover Iron has all the features you've
ever wanted in an iron. Koolzone handle fits
the hand without gripping; Pancake Dial is
easy to set and read—no more scorched fin-
gers! Actually fun to use!

\$13.95
Value!

This wonder-working little hand
vacuum cleaner is ideal for stairs,
furniture, automobile inter-
iors, clothing... makes
quick work of hundreds
of cleaning jobs. Light-
weight; long cord; easy-
grip handle; brush in
nozzle.

\$27.95
Value!

The newest Hoover Triple-Action
Cleaner Model 29 beats, as it sweeps,
as it cleans. Famous for preserving
rugs, furnishings, color cleaning.
\$39.95. Tools extra.

New Hoover AERO-DYNE
Tank Cleaner Model 51 has exclusive "Litter
Gitter" nozzle, controlled suction that gets more
dirt, litter faster. Hoover's exclusive Dirt Ejector
clicks out dirt; YOUR HANDS NEVER
TOUCH DIRT! \$32.95 complete with tools.

Come in or phone us today about this sensational
trade-in offer. Limited time only. Hurry! Act now!

American Furniture & Radio Store
1523 N. Milwaukee Ave. HUMBOLDT 6-5000
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

5—NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL. —SESTADIEN, GEGUŽES 3, 1952

ATOSTOGINĖS KELIONĖS ĮSPŪDŽIAI

6. Kai kas iš Panamos praeities

Įsigalėję Perų žemėse XVI šimtmečio pradžioje, ispanai aukso masinami praskynė kelią į Eldoradą, tai yra į Panamą. Francisco Pizarro ir laivo kapitonas Vasco Nunez de Balboa skaitosi Panamos miesto įsteigėjais.

Aukso ieškotojams ir jo grobikams iš vietos gyventojų inkų, indėnų ir juodųjų Panama buvo geru keliu pagrobtas aukso gabenai į Europą. Atlanto vandenyną kelias Europon buvo geresnis, trumpesnis ir saugesnis, negu Ramiuoju vandenynu plaukiant. O iš Perų ir kitų Pietų Amerikos žemių kelias į Atlanto vandenyną buvo parankesnis per Panamos žemės. Jis ėjo anuomet tomis pačiomis vietomis, kur vėliau buvo iškastas Panamos kanalas.

Prie Ramiojo vandenyno krantų tuomet sparčiai augo Panamos miestas, o jau vėliau Atlanto vandenyno pakrantė išdygo Colon miestas.

Ispanų aukso ieškotojai vienu metu buvo suėmę inkų vadą, jį kalino viename kambary. Kai inkai kreipėsi į ispanus, prašydami atiduoti jiems jų vadą, tai ispanai pareikalavo tiek aukso, kiek jo tilptų jų vado kalinamame kambary. Inkai tiek aukso ispanams sunėšė, bet ispanai savo žodžio netešė — inkų vadą nužudė.

Apie Panamos miesto turtus tuomet plačiai sklido gandai. O tikrai miesto būta turtingo, štai katedroj vienas iš altorių buvo padarytas iš aukso ir tai pilnaviduriai padarytas, o ne vien tik paukuotas. Tos pačios bažnyčios bokštai buvo papuošti brangakmeniais. Tie brangieji akmenys žiba dar ir dabar saulėje tos bažnyčios bokšte.

1617 metais anglų piratas kapitonas Henry Morgan su savo laivo įgula puolė Panamos miestą pasipleškavimo tikslais. Jis Panamos miestą visą apiplėšė ir vietos gyventojams besiginant, miestą pavertė pelenais. Bet bažnyčios altorius jo liko nepalietas, nes jis gyventojų spėta paslėpti. Po šio įvykio, geram laikui praslinkus, Panamos miestas pamažu ir vėl atsištatė, bet jau kitą pakrantės vietoj. Senojo Panamos miesto likučiai užsilikę iki šių dienų liudija apie anų klaičių laikų jūrų piratų žiaurios darbus.

Kadangi Panamos apylinkė įvairių piratų buvo varginama ir ispanų vietos gyventojai spaudžiami, tai jie, norėdami atsipalaidoti nuo tiesioginės ispanų globos, 1880 metais prisijungė prie Columbijos respublikos. Pagaliau Panamos gyventojai nusikrato Columbijos globos ir 1903 m. ir jos vyriausybė, suėjęsi į glaudžius santykius su JAV, pasiskelbė Panamą nepriklausoma valstybe.

7. Kai kas ir Panamos dabarties

Panamos žemėje yra daug ežerų ir balų. Tie ežerai buvo toji gera vieta kanalui iškasti, kuris Atlanto vandenyną dabar jungia su Ramiuoju vandenynu. To darbo pirmieji ėmėsi Prancūzijos apskrieji ūkio gyvenimo veiklos vyrai. Bet jiems tas darbas nesisekė ir jie išgarsėjo pinigų didelių sumų ieškojimo ir kitomis aplinkybėmis, todėl Europoj iki šiol visos didžiosios sūkybės vadinamos "panama".

Vėliau kanalo kasimo darbą tęsė JAV biznieriiai. Jie jį baigė 1914 metais. Dabar Panamoj veikia visiškai išnaikinti visi vabzdžiai, užkrečiamas ligas nešiojį, ir Panamos gyventojai jau prisimiršta maliarijos ligą. Mat, kanalą kasant, kartu su tais darbais ėjo Panamos žemumų sausinimas, ten esamų džinglių naikinimas.

Panamos kanalo kasimo darbai — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL. — ŠEŠTADIEN., GEGUŽĖS 3, 1952

bai kaštavo per keturis šimtus milijonų dolerių.

Už naudojimąsi kanalu JAV Panamos vyriausybei dabar kasmet sumoka per keliasdešimt milijonų dolerių. Panamos kanalo saugumo sumetimais JAV Panamoj laikė savo kariuomenės įgulas. Dabar Panamos vyriausybei reikalaujant, tos įgulos yra tik kanalo pakrantėje be teisės turėti įgulas kitose nenumatytose vietose.

Panamoj pagal 1950 m. statistikos žinias buvo 801,982 gyventojai, kurių tarpe maišytos rasės, taip vadinamų metisų — 65% visų kitų gyventojų, juodųjų — 13%, baltųjų — 11%, indėnų — 9% ir likusieji įvairūs kiti. Panamos miestas turi 127,407 gyventojus, Colon su uostu — 52,035 ir kiti visi mažučiai miestukai. Oficialioji Panamos valstybės kalba ispanų. Pinigo vienetas vadinasi balboa, bet greta vietos pinigų taip pat apyvartoj yra ir JAV doleris.

Nors ūkinį požiūriu JAV daug yra padėjusi Panamos valstybei, bet gyventojų tarpe pamažu įsigali priešingos JAV politikai nuotaikos. Esama tokių neigiamybių, kurios veikia krašto politiką. Štai Panamos gyventojai šnairomis žiūri, kad JAV gubernatorius yra kartu ir Panamos kanalo bendrovės pirmininkas. Taip pat Panamos gyventojai nesitenkino esamomis JAV kariuomenės įgulomis; tiesa, dabar tų įgulų gyvenamos vietos jau iškeltos prie pat kanalo. O neabejotina, kad čia savo pirštus mėgina pridėti vieši ir slapti bolševikų agentai, kokių panašios jautriose vietose kaip Panama visur jų pilna.

8. Panamos švietimas ir ūkis

Panamoj pradžios mokslas yra privalomas. Ten veikia 922 pradžios mokyklų su 101,300 mokinių, 15 aukštesnių mokyklų lanko arti dešimt tūkstančių ir aukštojoje mokykloje yra arti pusantro tūkstančio studentų.

Čio pagrindas Panamoj tai bananai, cacao, tabako auginimas, kava, cukraus pramonė ir t.t. Be to, esama aukso kasyklų ir čia plačiai išvystyta iš aukso įvairių prabangos papuošalų darymas. Panamos svetūr eksportas siekia per dešimt milijonų dolerių, iš kurių 57% tenka bananamams. Be to, Panama geras pajamas turi iš kanalo. Valstybės biudžetas suvedamas per trisdešimt tris milijonus dolerių.

Nors Panama jau priklauso tropikiniam klimatui, bet jis nepasizymi savo dideliais karščiais.

Įdomus yra Panamoj bananų ūkis. Juo verčiasi visi, kas gali. Bananamams dirvą paruošti nėra taip sunku, nes čia žemė pušėtinai derlinga. Tenka tik džingles nusausinti ir tose sausėnėse vietose kasti grovelius. Į juos suvežama sausos ir geresnės žemės ir bananų daigai čia apkasami. Bananai veislūs ir greitai auga. Per keturiolika mėnesių jie ne tik užauga, bet ir vaisius neša. Ir kas įdomu, kad jie auga bet kuriuo metu laiku, o taip pat ir jų vaisiai prinoksta bet kada. Tad bananų ūkiui didis patogumas: netenka vienu metu nuimti derlius, čia jis galima imti kada norima.

Bananas nėra medis, jis priklauso kai kurių palmių rūšiai. Jo lapai išauga didesni už žmogų. Viename bananų daige išauga viena bananų kekė, kuri kartais sveria kelias dešimtis svarų. Bananų vaisiams neduodama galutinai prinokti. Jis nuimamas dar pusžalis, nes tokie geresni eksportui. Vaisius galutinai prinoksta vėšiai laikomas, arba laivais eksportuoti kitur gabenamas. Vaisius nuimamas kertant augmenį ir saugojama, kad vaisiai ant žemės nenukristų. Jie pagausami kekei žemėn krentant.

Nuo laukų suimti bananai sandėlin gabenami daugiausia asiliukais. Ant gyvulėlio kupros sukraunama daug bananų ir asiliukas varovė varomas eina kur jam įsakyta. Patogesnėse vietose nuvalyti nuo laukų bananai gabenami į sandėlius kitomis priemonėmis — moder-

niškesnėmis. Iš Panamos laivais bananai plaukia į įvairius kitus pasaulio uostus.

9. Colon miesto iškilmės

Į Colon miestą patekau kaip tik įdomiu metu, mat tuo pačiu laiku mieste buvo užgavėnių pramogos, o rytojaus dieną miesto gyventojai šventė 100 metų miesto įsikūrimo sukaktuves.

Viešbutis, kuriame buvau apsisostojęs, buvo prieš pat bažnyčią. Langą atsidaręs girdėjau bažnyčioj buvusias pamaldas, pamokslą, giesmes. O gatvėj jau buvo ruošiamas vietos papročiuose stipriai įsigalėjęs užgavėnių karnevalas. Gatvėse stulpai ir namai buvo papuošti įvairiomis fantastiškoms figūromis. O moters puošėsi tai dienai tautiniais prabangos drabužiais pollera vadinamais. Tai palaidinė suknelė iš kanapių austa, įvairiais tautiniais ra-

tais papuošta. Ji balta tik raštai tamsesnių siūlių. Moters tą savo papročių drabužį tik iškilmės skirtą kartais pora metų audžia, nes daug laiko jos sugadinta raštus derindamos; juos pajvairindamos. Moters tikrai tą užgavėnių dieną buvo puošniai apsiređžiusios, taip pat ir vyrai nuo jų neatsiliko ir jie puošniais vietos papročiu drabužiais dėvėjo. Gatvėj muzikantų netrūko, nes visi šoko.

Užgavėnių dieną visas miestas šoka, šoka gatvėse. Muzikantai, baltai apsiređę, galvas jų dengia plačiabrylė šiaudinė raudonos spalvos skrybėlė. Ne vien tik šokama, bet ir dainuojama. Daina ir muzika čia mėgiama. Užgavėnių linksmybės baigiamos žuvies pakasynomis. Tuomet liūdnei, lėtai pradeda skambėti varpas, iš pradžių viešniais pollera vadinamais. Tai palaidinė suknelė iš kanapių austa, įvairiais tautiniais ra-

skui, dar rytui gerokai neišaušus, šaudoma iš patrankos. Žodžiu, užgavėnių dieną triukšmo ir linksmybių netrūksta.

Rytojaus dieną prasidėjo miesto 100 metų sukaktuvės. Į tas iškilmes atvyko net pats valstybės prezidentas miesto gyventojus pasveikinti ir jiems pasakyti kalbą. Ir tą dieną būta džiaugsmo, iškilmingų eisenų ir miestas skambėjo nuo muzikos ir dainų.

Savotiškai įdomus kraštas ir įdomūs jo gyventojų prapročiai!

Kitą kartą bus aprašyta kelionė atgal ir jos įspūdžiai.

"NAUJENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, BIZNIERIAI, PROFESIONALAI, DVASININKAI, VALSTYBININKAI, MOKSLININKAI JIE ŽINO, KAD "NAUJENOS" PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RAŠTUS.

HEMOROIDAI

ISIMAMI BE OPERACIJOS
Gydymui nereikės nutraukti darbo
Dr. W. D. McCleery,
D. C., N. D.

7911 South Ashland Ave.
Phone: Vincennes 6-6242

Kiek Tik Norit

Naujų ir Senų

MILDA BUICK SALES

907 West 35th Street
Lafayette 3-2022

The Iron that women are telling their friends about

The New Hoover Iron

It's so light... so slick and fast... so well balanced in the hand

Large, easy-to-read Pancake Dial gives positive heat control for any speed or fabric.

You work less... the iron works harder. No cool spots at tip, sides or heel. The new Hoover heat unit gives fast, even heat in every inch of ironing surface.

See it in our housewares department today! Made by the makers of the famous Hoover Cleaners

HILLTOP TELEVISION & APPLIANCES

3050 West 111th Street HILLTOP 5-5511
Open Monday and Thursday Evenings

If there's a picture in the air you'll get it... at its best on

RCA VICTOR

television with Picture Power

They're Super Sets!

- You'll get the best pictures possible... wherever you live.
- Double-shielded tuner helps eliminate interference... even in "fringe areas"!
- The "Golden Throat" tone system will make you wonder how you could have been satisfied with other sound.
- See these Super Sets today!

These Super Sets easily adapted for U.H.F. Ask about the RCA Victor Factory-Service Contract covering expert television installation and maintenance... available to RCA Victor owners.

Handsome wood cabinet to satisfy the most discriminating taste. It's finished in walnut, mahogany or lined oak. Price includes console base. EASY TERMS

Handsome cabinet... fits anywhere... finished in mahogany. Price includes console base. EASY TERMS

AMERICAN FURNITURE & RADIO CO.

1523 N. Milwaukee Ave. HUMBOLDT 6-5000

AR ŽINOTE KĄ RAŠO "KELEIVIS"

AR ŽINOTE, kodėl vieni ji giria, kiti keikia, bet visi mėgsta ji skaityti?

Net ir kunigai pasislėpę ji studijuoja, nors savo parapijonims draudžia ji i rankas paimti.

"KELEIVI" žmonės mėgsta dėl to, kad jis niekam nepataikauja ir nesibijo teisybės skelbti.

Žmonių mulkintojus ir apgavikus jįsi lupą be jokio pasigailėjimo.

Be to, jame rasi visokių patarimų, pamokinių, gražių eilių, įdomių pavelsių ir žinių iš viso pasaulio.

Kainuoja tik \$3.00 metams
Adresas toks:

"KELEIVIS"
636 Broadway
SO. BOSTON, MASS

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

visus mokesčius čia sumokėjus

100% apdrausta
DRABUŽIAI GYDUOLĖS ir t. t.

Jūsų giminės gauna be jokių jiems išlaidų

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 SO. STATE ST., CHICAGO
Tel WAbash 2-9354
Atdara šeštadien. iki 1:30 popiet.

Seni ir patyrę biznieriiai sako, kad NAUJENOSE išspausdinti skelbimai duoda geriausių rezultatų.